هەولێر، دوای بەجێ هێشتنی بابلۆ... حەیدەر عەبدولڕحمان

دواجار هەولێر دوای بیست و پێنج ڕۆژ لەئامێز گرتن، (بابلۆ) گەردن ئازایی لەخەڵکی شاری هەولێر کرد.
دوای ئەو بەجێ هێشتنە، سەر لەنوێ دیسان، پەردەیەکی خامۆش، شانۆکانی هەولێر دادەپۆشێتەوە.
هەر لەماوەی ئەو بیست و پێنج ڕۆژەدا دابوو، ڕۆژانە شانۆکارانی هەولێرم لەنێو ئاپۆرای بینەرانی هەولێر و لەبەردەم مایکی پەیجەکەی بابلۆ دەبینی، کە چۆن دەکەوتنە بەر مەدح و سەنای نمایشەکەی بابلۆ، بۆ ئەوەی بۆ تۆزقاڵێکیش هەستیان بەتەنگەتاوی خۆیان کردبێ بەوەی، کە چۆن شانۆکارانی شارێکی تر، لەشارەکەی ئەواندا نغرۆی چەپڵە دەبن، کەچی خۆیان زەمەنێکی دوورو درێژە لەئاست خواستی بینەرانی شارەکەی خۆیاندا دەستەپاچەو بئ دەسەڵاتن.
لەکاتێکا هیچیان لەبەرپرسیاریەتی بەرامبەر بەو واقیعە تاڵەی شانۆ بەدەر نین کە لەو شارەدا ڕوو دەدەن.
بابلۆ هەقیقەتە ڕاستەقینەکەی هەولێری وەك خۆی نیشاندا، شارێك تەژی لەکولتوورو هەستیار لەشارستانیەت و لێواو لێو لەئاشقانی شانۆ، بەڵام بئ کەس لەکارکردندا.
بابلۆ ڕۆیشت...
بەڵام بەهەقیقەت بەهیوا نین جارێکی دیکە (بابلۆ) بۆ ئەوە بگەڕێتەوە جارێکی تر ئێمە بخاتەوە پێکەنین..
چاویشمان لەوە نیە ماکینە کاراکانی ڕاگەیاندن و تاکتیکە میدیاکانی، هۆڵەکانمان پڕ کاتەوە لەو بینەرانەی کە گەڕانەوە ماڵەوە گیرفانیان پێکەنین لەپڕکەن .
ئێمە شانۆکانمان بەژمارەی بینەران ناپیوین.
ئارەزووی ئەوەش ناکەین هەموو ئامانجەکانمان بۆ ژمارە بێت.
چونکە بەدڵنیاییەوە، هەرکات هەموو ئامانجەکانمان تەنیا ژمارە بوو، ئەو کات دەبێت دەست لەشانۆ هەڵگرین..
ئێستاش ئەگەر لەهەولێر بمانەوێت سەرەتایەکی نوێ دەست پێ بکەینەوە، پێویستە خۆمان لەتەقلید کردنەوەی بابلۆ بەدوور رابگرین.
چونکە تووشبوون بەهەندێ پەتای شانۆیی، تووشبوونە بەمردنی شانۆ.
ئێمە چاومان لەوەیە شانۆ لەهەموو شارەکانی کوردستان بەئاراستەیەکی دروست هەنگاو بنێ، ڕۆژانی ئەساڵەت و ئەفراندنەکانی

لەپەرەسەندن دابێت.
پێ بێت لەچەندین ستایل و ڕێبازو فۆرمی لێکتر جودا.
ئەو کات نیگەرانی بۆ ئایندەی شانۆ نامانگرێ.
ئەوەی بینیمان ئەزموونێکی سەرکەوتوو بوو، کە کۆمەڵێ ئەکتەری کۆمێدی بەتوانا بە توانای دەرهێنەرێکی لێهاتووی وەك شوان کەریم بەرجەستەیان کرد، بەڵام دوو خاڵی گرنگ هەن دەبێ ڕەچاو بکرێ:
نابێ ئەو ئەزموونە ببێتە سەرچاوە بۆ تەقلیدکردنەوەیەکی کوێرانە کە هەندێ دەرهێنەر شانۆی کوردی پێ بێزەوەر کەن و ئەو ئەزموونەش لەکەدار کەن.
٢.ناکرێت هەر دەهێنەێك بێت و پرۆژەی نمایشێکی کۆمێدی سەقەت هەڵگرێ و توشی وەهمی (بابلۆ) بێت.
چونکە ئەو تەکتیکە میدیایی و ڕاگەیاندنە بەهێزەی لەپشت (بابلۆ) بوو، هۆکاری ڕاکێشانی بینەر بوو، رەنگە ئەم تەنیکە میدیاییە لای هەموو کەسێك لە ئاست ئەو پێشکەوتنەدا نەبێت .
پاشان(ڕێشان)و هاوڕێکانی، توانیان کۆمێدیا لەئاستێکی سەقامگیر ڕابگرن و ڕێگە نەدەن لە تەهریج نزیکی بکەنەوە.
بەڵام ناکرێت کۆمێدیا ببێتە بەدیلی شانۆی جادو شانۆ بەهەموو بەها هونەری و ستاتیکاکانی بکەینە قوربانی کۆمێدیا.
ناکرێت هەموو ئامانجەکانشمان بۆ بینەر تەنیا بەپێکەنین خستنی بینەر بێت تا ئەو ئاستەی تەقلیدیەتی کویرانە وای لێ بکات لەجیاتی پێکەنین، بینەر بۆ شانۆ بگری.

حەیدەر عەبدولڕحمان

باچیرۆکی خۆزانێکتان بۆ بگێرمەوە!… هاوژین زیبا

دایکو باوکێک، وەک هەموو دایکان و باوکانی دیکەی ئەم دونیایە، ژیان و تەمەن و گەنجی خۆیان بۆ منداڵەکانیان تەرخان کردووە. دایک، وەک ئەو کانیاوە خۆشەویستییەی هەرگیز وشک ناکات و هەندێ قوڵ پێوێستە بۆ خۆشویستن و باشیی منداڵەکانییەوە کە بەهاوتایە و لە گەڵ هیچ شتێکی دیکە بەراورد ناکرێت. باوکیش کە باشەی

منداڵەکانی لە خۆی زیاتر دەوێت…
بۆ شێوەیە منداڵ گەورە دەکەن و هەرچی باشییەک کە لە خۆیاندا دەیزانن پێی دەبەخشن و تەنیا چاوەڕوانیان کە هەیانە باشیی و سەلامەتییەتی… ڕەنگە ئەم چاوەڕوانییە کەم و سادە ببیندرێت لە ژیاندا، بەڵام زۆر زەحمەتە باش و سەلامەت بیت لە هەرێمێکدا کە سیستەم و یاسا و بیرێکی نوێخواز و ژیاندۆستی تیادا زۆر کز بێت. لەگەڵ ئەوەشدا کە متمانە بە منداڵی خۆت دەکەیت و باشی پەروەردە دەکەیت و دەگەڕیت و لە بیرو هەستی خۆتدا باشترینەکانی پێشکەش دەکەیت، بەڵام کە منداڵەکەت ڕۆیشتە کۆڵان ئیتر دڵنیا نییت لەوەی ئۆتۆمبێلێکی تیژڕەو ژیان لە جگەر گۆشەکەت دەسێنێتەوە یان نا، دڵنیا نییت تیژڕەویی ئوتومبیلێک منداڵەکەت دووچاری کەمئەندامبوون و بێ هۆشیی ناکات… هەرچەندە خۆشت بوێت و چەندیش ڕەنجت لەگەڵیدا کێشا بێت، هەرئەوەندەی چووە ئەو دیوی دەرگای ماڵەکەت ئیتر منداڵی تۆ نییە…
میللەت بە شۆفێریی، بەقاڵیی، دەراوسێکانت، پۆلیس و ئاسایشەکان، مامۆستا و مینبەرەکان هەموو دەتوانن بە منداڵەکەت کێشەساز بن.کاتێک تووڕە دەبن وشەی “منداڵ” جوێنە، کاتێک بە میزاجن “منداڵ” بێزراوە لەبەر چاویان و بە کەم ئەقڵی دەزانن، دەراوسێکان کوڕە هەرزەکارەکانیان خۆش ناوێت و حەز بە دەنگی گەڕاویان ناکەن، کچەکانیشیان خۆشناوێت چونکە مەمکیان کردووە… شۆفێرەکان رقیان لە هەرزەکارەکانە چونکە لە دونیای گەڕاوی خۆیاندان و پڕن لە وزە و حەز بە سەرکێشیی و تاقیکردنەوەی شتە جیاوازەکان دەکەن، بەقاڵەکان حەز بە یاری تۆپێن و چاوشارکێی منداڵەکان ناکەن لە گەڕەکدا چونکە کاسپییەکەیان خاو دەکاتەوە، بەڵام کێشەکە لەوە زیاتریش ئەوەیە کە منداڵەکان نازانن کە تۆی شۆفێر زۆر تووڕەی لە خۆت و لە ژیانت، لە گرانیی بەنزین و بێ کارەبایی و بێ ئاویی و بێ موچەیی. نا، نا، منداڵەکان ئاگاداری کێشەکانی تۆ نیین!

بگەڕێینەوە بۆلای خێزانەکە!

ئەو خێزانە منداڵیان گەورەکرد و وەک کوردەواریی دەڵێت نەبەرەی دایک و باوکیانە، زۆر دەیان بە باڵا و توانا و تێگەیشتنەکانی خۆش بوو. شەوێک وەک شەوانی ئاسایی دانیشتبوون لە پڕ لەلایەن کوڕە گەورەکەیانەوە کە هەشتا تەمەنی ١٨ ساڵی تەواو نەکردووە تەلەفۆنێکیان بۆ دێت و پێیان دەڵێت: “دایە، باوە، ئۆتۆمبێلێک لێی دام بەڵام نەمردووم… “.
ئایا ئەگەر ئەم هەواڵە بەر گوێی هەر کامێک لە ئێمە بکەوێت نامان هەژێنێت و سوێ ناخاتە دڵ و جەرگمانەوە؟ تاکسییەک لەوپەڕی تیژڕەوی

خۆیدا بەئاگا لە گەڕەکێکی قەرەباغی شاردا کە باشیش دەزانێت رۆژ گەرمە و شەوانە دەرفەتێکە بۆ منداڵان لە گەڕەکەکەی خۆیاندا کۆمەک یاری بکەن!
بەڵام کاکی شۆفێر کە زۆر پەلەیەتی گوێ بە چاوەڕوانییەکانی ئەمە نادات کە لە ماڵەوە بە گەورە بوون و ژیانی منداڵەکانمان هەمانە، بەڵکو لای ئەو ئەوە گرینگە کارەکەی خۆی ئەنجام بدات. ئەگەر من و تۆش ببین بە قوربانی چەند ساتێکی توڕەیی یان خۆشی ئەو…
بۆیە دەمەوێت بە خۆم وەک دایکێک، و بە سەرجەم دایکان و باوکان بڵێم، دەبێت کار بکەین و بێدەنگ نەبین لەم هەرا و بێ سیستەمییەی ئەم هەرێمی کوردستانە.
داواکارییەکانمان بۆ گۆڕانکاریی ریشەیی لە بەرێوەبردن و جێبەجێکردنی یاساکاندا بخەینە پاڵ یەک و چیتر دەست بە دەمانەوە نەگرین لە بیستنی دەنگی ئیستۆپی ئۆتۆمبێلێک لە گەڕەک و شەقامەکانی ئەو جێگایەی لێی دەژین. دەبێت ژیانمان پارێزراوبێت لە سایەی حکومەڕانی ئەم دەسەڵاتەدا…
لە بیرمە برایەکم پێش لەدایک بوونی من لە ئەنجامی تیژڕەوی ئۆتۆمبێلدا گیانی لەدەست دابوو. دایکم تا دوا ساتەکانی ژیانی لە دەنگی ئیستۆپی ئۆتۆمبێلەکان رادەچڵەکی و دەستی لەسەر دڵی دا دەنا و دەیگوت "یائەڵڵا، خودا نەکات"…
با چیتر منداڵەکانمان نەبن بە قوربانی چەند ساتێکی خۆش و بێ پەلەی شۆفێرەکان !

هاوژین زیبا
١٣/٧/٢٠٢٢

جگە لە پیاڵە شکاوەکان… بەند باجەلان

من لەنێو ئاوێنەی سزادا ، پاداشتی هەڵەکانی بینینم چەشت .
منیش وەکو باران ،
ساردییەکی بێڕەنگم ،
حەز بە گەڕانەوە دەکەم ،

لە ماڵی کۆترەوە ، بەرەو ئەستانەی ونبوون .

دەبێ لە مشتی دەریادا بمرم و ببم بە ئاو . تۆ خاوەنی ئاوی لەوکاتەی ، پێشدەکەوێ دونیا و من لە ئاوێنەی سزادا ، پاداشتی هەڵەکانی بینین و نەبینین دەچێژم ! . باش دەزانم ، هەموو ئەستێرەیەك لە ئاسماندا ، هەموو کرمێك کە تا سپێدە لەنێو تەنیاییدا پیاسە دەکەن ، پێویستییان بە تۆیە . بە لاری کەوانەیەك ، کۆتایی بە بەسەرهاتی کەوتنی ئاوێنەکان دێت .

تۆ هەمیشە هەمیشەیی ! .
دڵنیام گەر سپێدە نەیەت ، خاڵخاڵۆکە دەخەوێ . بیرکردنەوە لە دەنکە خەردەلێك ، هاوشێوەی بیرکردنەوەیە لە هەموو دونیا .
ئەفسانە لە گالیسکەکە کەوت .
چوارچێوە شکاوەکان ،
کورسییە بیمارەکان ، شایانی ئەوەن بۆ هەندێکیان نەگرین .
شەقامەکە ، لە کۆتایی شۆستەکە دانیشتووە و سیگار دەکێشێ . تۆ سزای من مەدە لە کاتێکدا یەکجار دڵتەنگم و سپاردەی گوناهم . لە خەونێکی کورتی زستاندا ، نیازی هەناسەیەکی تازە و
فرمێسکێکی تازە و
هەناسەیەکی چاو بە فرمێسکم دۆزییەوە .

باران نم نم نابارێ .

ئاو بەبێ پاسەپۆڕت ، دەڕژێتە نێو ڕابردوومەوە . جارجار ژیان ئەو شکستە گەورانەی خۆیم لێدەشارێتەوە .
وەڵامێکی دروستم دایەوە ،
بە خۆمم گوت : ئەگەر ئامادەبووی ، بڵێ : ئا .
ئاگر بەبێ ناسنامە ، دەمکا بە خۆڵەمێش ، ئاگری جوانیت . دەبێ بگەڕێمەوە بۆ ئەو زەمینەی ، ناوی منی لە ڕێبوارەکان پرسی . تەنیا هەر کەوتنێك ماوە . ئەو گیا ناسکانە ، نازانن چی دەکەن ؟! . نازانم من بۆچی دەبێ لەبارەی هاتنی خۆمەوە بنووسم ؟ . دەبێ بگەرێمەوە بۆ ئەو زەمینەی ، ناوی منی لە دەریادا ونکرد ! .

بەر لە ئێمە ، تەنها تۆ هەبووی .

ڕێزی چرکە سامناکەکانم تێبینی کرد . ساتەکان بچوك دەبنەوە . هەر کاتێك خوازیاری هەر شتێك بم ، دەزانم خاکی پرتەقاڵەکان ، هەرگیز ناتوانێ ببن□تە بەخشەری خۆخە تازەکان . لە نێوان هاتن و نەهاتندا ، چلوورە دەتوێتەوە بە ئاراستەی هاتنی من و نەهاتنی شەو . لە

لاپەڕەی کۆتایی هەموو کتێبەکانی قوتابخانەدا ، تێبینی چرکەساتی ڕۆیشتنی زۆر شت دەکەم . چرکەساتە سامناکەکان ، ڕێزی منیان نەگرت .

بەر لە باران ، تەنها تۆ هەبووی .

من ڕووباری (سیروان) نیم . ئێستا لە هەفتەیەکدا ،
تەنها
ڕۆژێك
چۆلەکەکان
دێنە سەر گۆڕی شکستەکانم ! .
دیوارەکان ، تووڕەن . هەورەکان ، بەشێکی ترن لە پێگە ناوازەکانی ئاو . دەزانم هەموو خەتای من بوو لە ناکاو بڕیاری سزادانی چاویلکە شکاوەکانمدا . خاك گیانی سپارد . مانگ و ئەستێرە ، لە جوانی ئاوێتەی یەکتری ، پیاڵەکان پڕ دەکەن لە پرسیار ، پیاڵە شکاوەکان نەبن : من ڕووباری (سیروان) نیم .

بەر لە مردن ، تەنها تۆ هەبووی ! .

وشە تەنیاکان ، بخەینە نێو گێزەیەکی شکاوەوە .
خەیاڵم
دەبێ بە با .
چی لە دانەدانە کەوتنی گەڵاکانی پایزدا تێبینی دەکرێ ؟ . کە ویستم بڕۆم ، دەرگاکەم بە ڕووی خۆمدا داخست ، با ئەوانەی لە ژوورەوەن ، هەست بە سەرمای ناخی من نەکەن . تۆ یەکەمین و دوواهەمینی . شەختە بەر لە تووانەوە ، بیری دەکەوێتەوە مەرگ نزیکە . چی دەبێت ئەگەر لە ناکاو سەر بەرز بکەیتەوە و ببینیت کە ئاسمان پڕە لە ئەستێرە ؟ . ئەمڕۆ نە ماڵەوەم گسك داوە ، نە دەستم بردووە بۆ سێوە سوورەکانی پەنجەرەی وەستان بە ڕووی بیرەوەرییەکان . دەخوازم وێنەی دارگوێزێك بکێشم لەسەر قەدی دارقەزوانەکە . بە هەر حاڵ ، هەموو کەسێك لە کۆتایی تەمەنیدا ، بیری دەکەوێتەوە کە زۆر شتی لەدەستداوە .
تۆ
بێسەرەتا و
بێکۆتای . وجودم سوورە و بەسەر ئەو شووشە شکاوانەدا دەنووزێتەوە ! .

سەگ بەر لە تۆپین ، بیری دەکەوێتەوە ، ئەو هەرگیز مەیموون نەبووە

.

تا لە سەرابی ڕۆژە مەییوەکان غەرق نەبووین ، با هەست بکەین ئازارەکان بە هۆی دووری وشەکانە لەو ڕستانەی چوون بەرەو ئۆقیانووسی برین . تۆ بۆ هەمیشە و بۆ هەمووانی . کاتێکی زۆر تێپەڕیوە و هاوین لە دەرەوە و ناوەوەی ماڵەکەمان هەر هاوینە .

کەر بەر لە نەمان ، بیری دەکەوێتەوە ، ئەو هەرگیز (داروین) نەبووە .

من لەنیو ئەو خەڵکەدا ، ویستم خۆم بدۆزمەوە لە ساتی بیرکردنەوە لە ونکردنی شتە سەرەتاییەکان . دڵنیام من سەر بە ڕەگەزی ئەو پەشیمانییانەم کە زۆر دوور و بێسوودن . ئەو ڕۆژە دەردەکەوێ خۆشتبوێم ؟ . کێ هەیە وا بکا من سەرمام نەبێ لە بارێکدا دڵم پڕە لە شەختە ؟.

باران نم نم نابارێ .

کۆمۆنیزمی کرێکاری لە عێراق… وەرگێڕانی: کاوە عومەر

دەربڕینی ڕاو سەرنج لەسەر گفتوگۆی کۆڕەشی مودەڕیسی لە ئەنجومەنی مارکس – لەندەن
دەربارەی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە عێراق
٢٢ی ئابی ٢٠٠٠

هاوڕێیان ویستم چەند خاڵێک لەسەر تەوەری کۆبوونەوەکە تاوتوێ بکەم و دواتر بۆچوون و هەڵوێستی خۆم لەسەر ئەو خاڵانەی لێرەدا خراونەتەڕوو ڕوون بکەمەوە. وەک یاسایەک ئەو پرسیارەی کە ل□ بەردەم ئەم کۆبوونەوەیەدایە ئەوەیە کە کۆمۆنیزمی کرێکاری لە عێراقدا چۆنە؟ گرێکانی چین؟ چۆن دەتوانێت پێشبکەوێت و پێگەی کۆمەڵایەتی چییە؟

لە کوردستانی عێراقدا دەبێت گرنگی بە چەند فاکتەرێک بدەین: ١.

لە ماوەی نۆ ساڵەی ڕابردوودا لە کوردستانی عێراق ڕووبەڕووی هەلومەرجێک بووینەوە کە لە شوێنەکانی دیکەی ناوچەکەدا بوونی نییە. واتە ئەو هەلومەرجانەی کە کۆمۆنیزم دەتوانێت بە ئاشکرا کار بکات. کۆمۆنیزم دەیتوانی و ئێستاش دەتوانێت ئۆفیسێکی هەبێت، دەتوانێت بە فۆرمی ڕۆژنامەکەی بداتە چاپخانە و گرێبەستێک واژۆ بکات، دەتوانێت تەلەفزیۆنێک دروست بکات، دەتوانێت ڕادیۆیەک دروست بکات، سەرکردەکانی دەتوانن لەناو شاردا پیاسە بکەن و خەڵک تەوقەی لەگەڵ بکەن و سڵاویان لێ بکەن. دەتوانن میوان بانگهێشت بکەن، دەتوانن بەشداری کۆبوونەوەی پرسە و سەرەخۆشی کەسێک بکەن، تەنانەت دەتوانن هێزێکی چەکدار پێکبهێنن و بە چەکداری ئامادە بن. ئەم مەرجانە هەشت ساڵە لە کوردستان لەبەردەستماندایە. ئەمە ئەو مەرجەیە کە کۆمۆنیستەکانی وڵاتانی هاوشێوە ئاواتیان بۆ دەخوازن، بەو مانایەی کە تۆ لە دۆخێکدا دەبیت کە تەنها لەبەر ئەوەی کۆمۆنیست بوون ڕووبەڕووی مەترسی زیندان و لەسێدارەدان نابیتەوە، بەڵکو ڕێگەت پێدەدرێت بە ئاشکرا و یاسایی کار بکەیت . ئەو پرسیارەی کە لەبەردەمماندایە ئەوەیە کە بۆچی بزووتنەوەکەمان دوای هەشت ساڵ چالاکی گشتی لە هەلومەرجی نیمچە دیموکراسیدا ناتوانێت بە ڕادەیەکی پێویست سوود لەم هەلومەرجانە وەربگرێت تا دەسەڵاتی سیاسی بەدەست بهێنێت یان ئەوەندە لە دەسەڵاتی سیاسی نزیک بێتەوە و بچێتە ناو ڕەوتی سەرەکییەوەو کۆمەڵگا بگۆڕێت ؟

ئەمە لە سەرەتاوە ئامانجی حزبی کۆمۆنیتسی کرێکاری عێراق یان بزوتنەوەی کۆمۆنیزمیی کرێکاری عێراق بووە کە لە ئێستادا لەناو سنوورەکانی کوردستاندا گفتوگۆی لەسەر دەکەین. لانی کەم ئەو باسانەی کە ئەمە پێشنیارمان کرد و نووسراوەکانی هاوڕێیانمان لەسەر ئەم پرسانەن. چ فاکتەرێک وامان لێدەکات، دوای هەشت یان نۆ ساڵ چالاکی بەرگەگرتنی بۆرژوازی، کاتێک ئەوان دەسەڵاتی سەرکوتکردنی ئێمەیان نییە، هێشتا هێزێکی هەمان ڕۆئالیەکانمان هەیە، و ڕەنگە لە ڕووی ڕێکخستنەوە بچووکتریش بێت، بە بەراورد بە ئەو ڕەهەندەکان کە لە سەرەتای کارەکانماندا هەمانبوو؟ ئەم هۆکارانە چین و هۆکاری ئەمە چییە؟ بەڕای من ئەمە سەرەتای باسەکەیە. چونکە لێرەدایە بۆ یەکەمجار ڕووبەڕووی دیاردەیەک دەبینەوە بە ناوی کۆمەڵگە و چالاکی سیاسی لە کۆمەڵگادا. چالاکی سیاسی دژی ڕژێمە دیکتاتۆرە خنکێنەرەکان کارێکی ئاسانە.
چالاکی سەربازی دژی سوپا ستەمکارەکان لەڕادەبەدەر ئاسانە. بەڵام چالاکی سیاسی لە دۆخێکدا کە تۆ کەسانێکت دەوێت کە ئامادەبن گوێت لێبگرن و لە هێزەکانی چینی بۆرژوازی بیانبڕن و لەگەڵ خۆتان

بیانهێنن، ئەرکێکی لەڕادەبەدەر قورسە بە بزووتنەوەکەمان. بە بزووتنەوەکەمان بەم جۆرەیە. زۆرێک ئامادەکاریی بزووتنەوەی چەکداری و ژێرزەمینی و ڕزگاریکەریان کردووە، چونکە هاوکێشەی سادەی هەیە. مرۆڤەکان بە گیان هاتوون، ناڕازین، تۆ چەک دابەش دەکەیت، ڕێکخراوی نهێنی دروست دەکەیت و خەڵک دەچێتە پاڵیان، شەڕ دەکەن، و بە چەکداری دژی یەکتر دەوەستنەوە، کوشتن، کوشتن… چەک و ناوچەکە دیاری دەکات و هتد. کاتێک بڕیارە لەسەر ئاستی کۆمەڵگا و لە چوارچێوەیەکی کۆمەڵایەتیدا بەرێین، دەمانەوێت دەسەڵات لە بۆرژوازی ناو کۆمەڵگا وەربگرین، نەک لە دۆخێکی نائاسایی داگیرکاری سەربازی، خەباتی دژی داگیرکەر(ئیستیعمار)، خەباتی دژی حکومەتە خنکێنەرەکان کە هەمووان لێی ناڕازین ، لە دۆخێکی کۆمەڵایەتیدا کە بۆرژوازی قسە دەکات، لایەنگرانی هەیە، ئێمەی کۆمۆنیستەکانیش دەمانەوێت ئۆفیسێک بکەینەوە و چالاک بین، وەک بەریتانیا، وەک کوردستان، وەک سلێمانی. لەم هەلومەرجانەدا چی وا دەکات بزووتنەوەکەمان نەتوانێت بگاتە ئامانجەکانی؟ ٨ یان ٩ ساڵە زۆرە لە تەرازووی دونیای ئەمڕۆدا، لە ساڵی ١٩١٧ تا چوار ساڵ دوای مردنی لینین دەگرێتەوە! تەواوی جەنگی جیهانی دووەم شەش ساڵی خایاند. شۆڕشی ساڵی ١٩٧٩ لە ئێران دوو بۆ دوو ساڵ و نیوی خایاند، شۆڕشی پورتوگال نزیکەی دوو ساڵی خایاند. کۆمۆنەی پاریس چەندی خایاند؟ ئێمە ٩ ساڵمان هەبوو لە کۆمەڵگایەکدا لەگەڵ خەڵکدا کار بکەین بە ئەوەی جەمسەرگیری لە بەرژەوەندی کۆمۆنیستەکاندا بگۆڕدرێت، کرێکاران دەسەڵات بگرنە دەست، ئازادی دامەزراوەیی جێگیر بێت. بۆ ناتوانین؟ لێرەدا چیتر پرسیارێک نییە کە بە ئێمەت بە کەسێک نەگوت یان هەڵەکە چی بوو و ئێمە چیمان کرد… پێویستە بگەڕێینەوە و بزانین چی لە کۆمەڵگادا هەیە کە نایبینین یان تەنانەت ئەگەر ئەمەش… دەبینیت، ناتوانین لابەین؟ لەوانەیە مرۆڤ بڵێت بەختت لەدەست داوە. نە ساڵەت هەبوو، کەس ڕێگری لێ نەکردیت، تەنانەت پارەیان لە حکومەت پێدایت، وتیان ئەگەر بتەوێت کرێی خانووەکەت و بەشێک لە باجی کوردستانی عێراقت بۆ دەدەین. وەرن لەگەڵ سەرۆکی حکومەت دابنیشن و کۆبونەوەیەک بکەن و پرسەکانتان بگەڕێنەوە. ئەنتەنەی ڕادیۆکەت دابنێ و بیناکە لەبەردەستتدایە. تەنانەت ئەمەیان لەگەڵ ئێمە کرد و ناتوانین بەرەو پێشەوە بچین. بۆچی؟ ئەگەر حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق لە دۆخێکی خنکێنەردا بووایە، ئەگەر لە ژێر پێڵاوی سەدام حسێندا کاری بکردایە، ئێستا گۆشەیەکی زۆری نیشان دەدا. هەمووان کۆیان کردبووەوە. لە دۆخێکی نهێنیدا لە توندترین بارودۆخدا شەڕی خۆی دەکرد. هەرچەندە لە ڕابردوودا هەمان کاری دەکرد. حەلقەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری بە

شێوەیەک گەشەیان کرد و سەریان هەڵدا کە کەس چاوەڕێی نەدەکرد. بەڵام کاتێک بە ئەم حیزبە، ئەم کۆمەڵگایەیان گوت، وەرە چالاکییەکانت ئەنجام بدە، دەبینیت لە شوێنی خۆیدا دەکەوێت.

پێم وایە لێرەدا دەبێ بگەڕێینەوە بۆ باسەکە، من لە بەشی یەکەمی باسەکەی کۆڕەشدا ئامادە نەبووم، باسی ڕابەرایەتی، باسی دەستنیشانکردنی میکانیزمە کۆمەڵایەتییەکان، لە باسی حیزب و کۆمەڵگا نەبووم. بەڕای من هیچ شوێنێک بەقەد کوردستانی عێراق پێویستیمان بە تێگەیشتن لە باسی حیزب و کۆمەڵگا نیشان نادات. کاتێک بڕیارە ئاڕاستەی جەماوەری خەڵک بکەیت و بە ئاستێکی بەرفراوان کار بکەیت و دەست بخەیتە سەر پرسە سەرەکییەکانی کۆمەڵگا، کۆمەڵگە جەمسەری(قطبي) بکەیتەوە، وەک سەرکردەی کۆمەڵایەتی دەربکەویت نەک سەرکردەی ڕێکخراوەیی. ئەو مەرجانەی کە دەتوانیت پەیوەندی بە خەڵکەوە بکەیت. ئەمڕۆ هەموو ئایندەی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و بزووتنەوەی کۆمۆنیستی کرێکاری لە عێراق بەستراوەتەوە بەو ڕاستییەوە کە دیسانەوە سەیری باسی حیزب و کۆمەڵگا دەکەین لە پێوەندی لەگەڵ کۆمۆنیستەکان و تێدەگەین کە کێشەکە چییە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران لە پێگەی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراقدا نییە. ئێمە حزبێکی ئۆپۆزسیۆنین، حزبێکی ئۆپۆزسیۆنین، بە مانایەکی نهێنی و نایاسایی. بەڵام لەم دوو ساڵەی دواییدا کە سەرنجی کۆمەڵگا زیاتر بووە، هەموو ژیانی ئەم حیزبە گۆڕاوە. ئەو میکانیزمانەی کە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران، یان ئێمە، لە بیست ساڵی ڕابردوودا، لە هەر ڕێکخراوێکدا کە کارمان لەگەڵ دەکرد کە ئاشنای بووین، وەک چالاکی نهێنی، خشتەی ڕەمزی نهێنی، ڕێکخستنی دەستەی بچووک کە گوایە ڕۆژنامەکەیان پێ دەگەیەنە تاران و هتد ژێرەوژوور بوون ئێستا دەبێت وەڵامی ئەو سەرکردانەی حکومەت بدەینەوە لە تاران کە لە پشتمانەوە درۆ دەکەن و لە کەناڵی تەلەفزیۆنی تاران پروپاگەندەمان لە دژ بڵاودەکەنەوە، دەبینین بەڵێ ڕاست دەکەن، ڕابەرمان کەمە، یان نیمانە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بە قۆناغی خنکاندنی گشتی کادر و سەرکردەیەکی هەیە، بەڵام لەپڕ تێدەگەین کە ئێمە سەرکردەیەکمان نییە کە لەگەڵ ڕەزا پەهلەوی و خاتەمی و لەگەڵ پاشایەتییەکان و دوو خوردادی شەڕ بکەین. ئێمە پێویستمان بە پەنجا کەسی تر بوو بۆ ئەوەی بتوانین قەڵای خۆمان بگرین، چ جای بەرەو پێشەوە بچین. ئەو دۆخە کۆمەڵایەتییەی کە کۆمۆنیزمی کرێکاری عێراقی لە کوردستاندا کاری تێداکردووە، لەڕادەبەدەر تایبەتە.

یەکەم: لایەنی ئاشکرای هەڵسوڕان، بەڵام ئەم ئاشکراییە لە حومەتێکی دیموکراسیدا نییە، بەڵکو لە دۆخێکدا کە خێڵەک و باندێکی چەکدار دەستیان بەسەر حکومەتدا گرتووە. دۆخێکی هاوشێوەی ئەفغانستان، هاوشێوەی سۆماڵە. بێگومان لە کوردستانی عێراقدا کۆمەڵگە بە بەراورد لەگەڵ ئەفغانستان و سۆماڵ لایەنی کۆمەڵایەتی زیاتری هەیە، بەڵام لە رووی جۆری ئەو پەیوەندییەی کە دەسەڵاتی سیاسی لەگەڵ خەڵکدا هەیەتی، لە جۆری ئەفغانستان و سۆماڵە. هەندێک کەسی چەکدار هەیە و لەوە دەسەڵاتیان گرتووە، نە من و نە ئێوە دەنگمان پێنەداون، ئەوان بەشدارییان لە هەڵبژاردندا نەکردووە، هەروەها لەسەر شانی میدیاکان نەهاتوون. دەسەڵاتی سیاسیان بەزەبری لولەی چەک بنیات نراوە و دەکرێت لە چوارچێوەی بەخشندەیی ئەواندا قسە بکرێت. لەوانەیە چەکەکە لەم وشانەوە بخەنە ئەووشانەوە. چوار ساڵ لەمەوبەر ڕۆژێک هەستمان بەوە کرد و بینیمان حکومەتی سلێمانی ئیتر بوونی نەماوە. حکومەتی هەولێر هات و حکومەتی سلێمانی وێران کرد، حکومەتی سلێمانیش هەڵهاتووە بۆ شاخ. دوای ئەم ڕووداوە دوو سێ حکومەت کێنوبەینیان کرد و مامەڵەیان کرد و حکومەتی سلێمانی جارێکی تر هاتەوە و لانی کەم سلێمانی گرت چونکە بڕیار نەبوو یەک لایەنە بێت. دیسان هەولێریان دایە ئەو لا و سلێمانیشیان بەم لا…

ئەمە حکومەت نییە. ئەمە دەسەڵاتێکی سەربازییە، بەڵام دەسەڵاتی سەرکوتکردنی کۆمەڵگای نییە. وەک ڕژێمی خومەینی یان حکومەتی ئێستای ئێران یان تەنانەت حکومەتی میسر نییە کە دەسەڵاتی سەرکوتکردنی هەیە. ئەوە هەمان ئازادی چالاکی سیاسیتان نییە کە لە سلێمانی هەیانە وەک کۆمۆنیستێکی کرێکاری لە قاهیرە. یەکسەر گوێت دەگرن و دەتخەنە زیندانەوە و جەستەت چەور دەکەن و دەتکوژن. تۆ لە مۆسکۆ هەمان هێزی ریکلامت نییە. چونکە مافیا دێن و دەتکوژن. بەڵام لە سلێمانی سەرەڕای ئەوەی کە دەسەڵاتێکی سەربازییە، سەرەڕای ئەوەی کە بزووتنەوەیەکی عەشیرەت-سەربازی دەستی بەسەر حکومەتدا گرتووە و لێپرسینەوە لە کەس نییە، هێشتا دەبێت بەرگەتان بگرێت.

خاڵی دووەم ئەوەیە کە کوردستانی عێراق لە کۆمەڵگەبوون کەوتووەتە خوارەوە. سەیرکە ئەمە کۆمەڵگایەک نییە کە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی تیایدا ڕوویدات، کرێ و ململانێ لەسەر کرێ هەیە، گەشەی ئابووری هەیە، بودجەیەک هەیە کە دەبێت حکومەت پەسەندی بکات، مرۆڤ دەتوانێت مشتومڕ لەسەر دابەشکردنی سامان لە کۆمەڵگادا بکات، یان مشتومڕ بکات لەسەر داهاتووی کولتووری و ئایدیۆلۆژیای کۆمەڵگا بەردەوامە، یان ئەوە کە پەروەردە چی بەسەر ذات و مافەکانی ژنان

چی بەسەر دێت.

هەرئەوکاتەی کە شەڕی ئەمریکا و عێراق دەستی پێکرد، هەمان ئەو کەسانەش کە ئەمڕۆ لە کۆمەلەدا بەرپرسیارەتیان هەیە و ئەوکاتە دەیانگوت "بەەبەه!" زۆر باشە، حکومەتی کوردی سەرهەڵدەدات، لەو کاتەدا ئەو ئارگیومێنتەمان لە دژی ئەم بۆچوونە کرد، ئەوە بوو کە ئەوان کەمپێکی پەنا بەران دروست دەکەن و کلیلی ئەو دەبەخشن بە جەلال تاڵەبانی و مەسعود بارزانی، نەك کۆمەڵگەیەك کە بەرهەمهێنانی تێدا بێت. لەم ئۆردوگای ئاوارەدا، ئەوانیش ئەو خۆراکە وەردەگرن و لەبەر ئەوەی ئەو خۆراکەکەی لایە و دابەشی دەکات، چ هێزێکی بەهێز دەتوانێت کرێکار لە ژێر کاریگەری ئەوان ڕابکێشێتە دەرەوە؟ خەڵک دەڵێن بژێوی من بەندە بەوانەوە کە ئەوان و بەرپرسانی ئەم کەمپی پەنا بەرانە لەگەڵ ئەمریکانێوانیان باشە. چۆن دەتوانین لە شاری سلێمانی دەسەڵات بگرینە دەست لە کاتێکدا لە هەمان ساتدا ئیتر پەتاتە بوونی نییە و نان دروست ناکرێت؟ حکومەتی ئەمریکا و نەتەوە یەکگرتووەکان جەلال تاڵەبانیان هەیە کە یارمەتی دەڕێژێت. ئەگەر من و تۆ بێینە سەر کار ئەم پارەیە دەبڕدرێت. خەڵک ئەمە دەزانن ئەگەر نەیڵێن بەڵام دەیزانن. بۆ گرنگیمان پێ نادەن؟ چونکە ئەوان ئەم پرسە دەزانن. سەرنج بدەن چی؟ ئەگەر من کوردێکی دانیشتووی سلێمانی بومایە بەهەموو توانام هەوڵم ئەدا کە جەلال تاڵەبانی نەڕوخێنرێت. چونکە نەمدەزانی پارچە نانی داهاتووی ئەم وڵاتە لە کوێوە دێت؟ ئەگەر جەلال تاڵەبانی پەیوەندی خراپی لەگەڵ ئەمریکا هەبێت چی بکەم؟ مناڵم هەیە، خێزانێکم هەیە. ئێمە دەژین و دەڵێن خودا ڕەحم بەباوکی ئەوانە بکات، کە دواجار ئاسایشی شەقامەکانیان پاراستووە و دەتوانن بچن لە جێگەیەک خواردن وەربگرن و بخۆن. هیچ ئابورییەک لە کوردستانی عێراقدا نییە بڵێت ئێمە دەچین دەست بەسەر ئامرازەکانی بەرهەمهێناندا دەگرین. کام ئامرازی بەرهەمهێنان؟ لە سەدا هەشتای ژیانی ئەو کۆمەڵگایە پەیوەستە بەو بارودۆخە نێودەوڵەتییەوە کە دەسەڵاتی کورد تێیدا زاڵە. کەس لە ئەمریکا نەیگوتووە ئەگەر خوسرەو سایە، ناسیک ئەحمەد یان تاهر حەسەن بێنە سەر کار، ئەم یارمەتییانە بەردەوام دەبن. ئێمە خۆمان دەزانین، ئەوانیش دەزانن ئەگەر بێینە سەر کار و مانگرتن و دەستبەسەرداگرتنی دەسەڵات، س□ب□ینێ کۆمەڵگا بەهۆی برسێتی و نەبوونیەوە لەپێ دەکەوێت. ئەوەی کە ئێمە لە کوردستان ڕووبەڕووی یەک کۆمەڵگا نین، فاکتەری ڕاستەقینەیە. ئێمە ڕووبەڕووی دۆخێکی بێبڕیار دەبینەوە. مرۆڤەکان ناسنامەی کۆمەڵایەتییان نییە، ناسنامەی یاساییان نییە. واتە هیچ پاسپۆرتێک نیە بە ناوی

پاسپۆرتی کوردستانی عێراق. تێبینیتان کردووە لە سلێمانی فڕۆکەخانە نییە؟ لە فەلەستین یەکێک لە ناکۆکییە سەرەکییەکانی نێوان فەلەستین و ئیسرائیل فڕۆکەخانەی فەلەستینە. فەلەستینییەکان دەڵێن لێرە فڕۆکەخانە دروست بکەن تا بتوانم بچمە دەرەوە و بێمەوە بێ ئەوەی کە پێوستتم بە ئیسرائیل بێت و هاوردە و هەنارد□ بکەم ، بۆ ئەوەی بتوانم ببمە وڵات و ئیسرائیلیش دەڵێت نەخێر! فڕۆکەخانە بەشێک نییە لە دانوستانەکان.

ئەگەر لەماوەی ئەم هەشت ساڵەدا کوردستانی عێراق وڵاتێک بووایە، ئێستا دوو فڕۆکەخانەی دەبوو، گەشتی ئاسمانی دەکرا بۆ ئیستەنبوڵ و ئەنقەرە بچێت و بگەڕێتەوە. لەم وڵاتەدا ئەگەری ئەوە هەیە کە لە ڕێڕەوی تورکەوە بۆری غازیان بۆ هاتبێت و لە قەزەرەوە هاتبێتن و کڕیبێتیان. کوردستانی عێراق وڵات نییە. ناتوانی لەگەڵ کەسێک ڕێکبکەویت بۆ داخستنی بۆری غاز. ناتوانرێت فڕۆکەخانە بۆ کەسێک دروست بکرێت، چونکە هیچ کۆمپانیایەکی فڕۆکەوانی لە جیهاندا گەشت ناکات بۆ شوێنێک کە دۆخێکی نادیار و ناڕوونی هەبێت. ئەڵێت من بۆینگ بهێنم بۆ ئەو شاخ و گردانەی کە نازانرێت خاوەنی کێیە؟ بۆ چی؟ کێ ئەم ئاسمانەی پێبەخشیوین، کە بتوانین لەوێ سەفەر بکەین. کاتێك شوناسێکی حکومیی نییە، کاتێك نیشتمان نییە، کاتێك وەك دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی دانپێدانەنراوە، کاتێك جوگرافیای سیاسی و یاسایی خۆی نەزانراوە. کاتێک تۆ وەک کوردێکی دانیشتووی عێراق، وەک کەسێکی خەڵکی سلێمانی، نازانیت چۆن بە خەڵک بڵێی خەڵکی کوێیت، وە ئەو وڵاتەی کە تێیدا دەژیت ئا□□ای ل□ ن□ت□و□ ی□ککگرتووەکان نییە و تۆ کەس نیت، ئەوە وایە نەک وڵاتێک لەوێ. ئەو یاسایانەی کە مارکس سەبارەت بە پەرەسەندنی کۆمەڵایەتی دەیگوت، وەک چۆن لە لەندەن کاریان پێدەکرێت، چیتر بۆ کوردستانی عێراق ناگرێتەوە. ئێستا بە بڕوای من ئەفغانستان بۆ نموونە پرسی خەباتی چینایەتی ناوروژێنێت. بێگومان ئەفغانستان زۆر جیاوازە لە کوردستان و زۆر وێرانە. چینەکان لە کوردستان تا ئێستاش سیمای پێش ئەم قۆناغە خۆیان پاراستووە. بەڵام نازانم ئابوری ئەمڕۆی کوردستانی عێراق چەندە وابستەی ئەو ڕاستییەیە کە فیشەکەی دەنگی کارگە و بەرهەمهێنان و کڕین و فرۆشتن ئەنجام دەدرێت و ئەم ئابورییە چەندە دەرزی یارمەتی داراییە کە دەبێ لەلایەنە جیهانی ڕۆژئاواوە یارمەتی بدرێت؟

چەند کیلۆمەترێک لە دەرەوەی سلێمانی، دیار نییە دەستی کێ کۆنترۆڵی دۆخەکە بکات. خاوەنی سەرەکی ئەو وڵاتە لە بەغدایەئەو

خەی لەژێر سزای ئابوریدایە، بەڵام هەر ڕۆژێک لەوانەیە بگەڕێتەوە و جارێکی دیکە کوردستانی عێراق بگرێتەوە. هیچ یاسایەکی نێودەوڵەتی بەرگری لە حکومەتی جەلال تاڵەبانی ناکات لە سلێمانی. واتە ئەگەر سەدام حسێن بێت و حکومەتی جەلال تاڵەبانی لەناوببات، ڕۆژئاوا بەهۆی سەدام حسێنەوە توڕە دەبێت، بەڵام کەس ناڵێت حکومەتی یاسایی جەلال تاڵەبانی لە سلێمانی خاپوور کراوە. حکومەتی عێراق دەتوانێت بە شێوەیەکی یاسایی وەریبگرێت چونکە هێشتا وڵاتەکەیەتی. ئەگەر سەدام حوسێن تەسلیمی ئەو مەرجانە بێت کە نەتەوە یەکگرتووەکان دەیڵێت سبەینێ کوردستانی عێراقی پێدەدەن و دەڵێن وڵاتی ئەوەیە. ئەگەر سبەی تاریق عەزیز کودەتا بکات و بێتە سەر کار لە بەغدا و ڕایبگەیەنێت کە سەدام حسێن لە زیندانە و ئامادەیە ڕادەستی بکات و بڵێت لە هەر شوێنێک سربەکان بکوژن ئەویش بکوژن یەکسەر پەیوەندییەکانی عێراق لەگەڵ ڕۆژئاوا ئاسایی دەبێتەوە و… سوپای عێراق دەچێتە ناو سلێمانی و هیچ یاسایەک نییە، هیچ هاوپەیمانییەکی نێودەوڵەتی نییە، هیچ ڕێککەوتنێکی سنتۆ یان ناتۆ نییە کە کوردستان ئەندام بێت لێی و ڕێگری لە حکومەتی عێراق دەکات. لەم دۆخەدا دەمانەوێت چی بۆ خەڵک بڵێین؟

ستراتیژیستی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق، ستراتیژی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە عێراق دەبێت وەڵامی ئەم پرسیارانە بداتەوە. لە دۆخێکدا کە کوردستان لە کۆمەڵگا بوون، لە ئابوورییەکی دووبارە بەرهەم هێنراو دوور خراوەتەوە و وەک ئۆردوگای پەنابەران دەربکەوێت، لە دۆخێکدا کە چینە کۆمەڵایەتییەکان لە پەیوەندییەکی یەکتردا نین لەگەڵ یەکتردا، کە بنەمای کۆمەڵگەیەکە ، بەڵام هەردووکیان چاوەڕێی گۆڕانی دۆخەکە دەکەن. وەک حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و بزوتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری دەبێ بە چ پەیامێکەوە بچینە ئەوێ بۆ ئەوەی خەڵک لە دەوری ئێمە کۆببنەوە و چ ئاسۆیەک بخەمە بەردەم خەڵک؟ ئەمە پرسیارێکی جدییە.

ئێمە باس لە فراوان نەبونی هێزەکانمان دەکەین، بەڵام لە واقیعدا، چەندە دەکرێت لە وڵاتێکدا کە هەمووان لە دۆخێکی نائەمنیدا ژیان بەسەر دەبەن و هەمووان بیر لە بژێوی داهاتووی خۆیان دەکەنەوە، لە کۆمەڵگایەکی وادا، کە ڕیسکی ئەوە دەکات ببێتە سیاسەتمەدار و دواتر بێت لە تەنیشت ڕادیکاڵترین بەشی کۆمەڵگادا بوەستێت؟ تەنانەت ئەگەر کەسێکی وا لە دڵی خۆیدا بڵێت ئەمانە باشترین وشەکانن؟ کێ، چ جۆرە کەسێک، کە بەڕاستی پێویستی بە دابینکردنی بژێوی نانی سبەینێی بنەماڵەکەی هەیە، دێتە ناو حیزبی کۆمۆنیستی

کرێکاری عێراقەوە و ببێتە ئەندامی ئەو حیزبە؟ ئەمە لایەنێکی گرنگی ئەو پرسەیە. ئایندەی کوردستان چۆن دەبێت؟ ئایا دواجار بەرەو سەربەخۆیی دەڕوات یان بەشێک دەبێت لە عێراق؟ تورکیا چی دەڵێت؟ ئەمانە ئەو پرسیارانەن کە بەسەر سەری ستراتیجیتی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە عێراقدا دەسوڕێنەوە و ئەویش دەبێت وەڵامیان بداتەوە. بە بڕوای من هەموو ئەم پرسیارانە وەڵامیان هەیە و دەتوانین وەڵامی هەموو ئەو پرسیارانە بدەینەوە و جێبەجێیان بکەین و بەرەو پێشەوە بچین و تەنانەت تایبەتمەندی ئەو مەرجانەش بۆ بەرژەوەندی خۆمان بەکاربهێنین. یەکێک لە تایبەتمەندییەکانی ئەم مەرجانە ئەوەیە کە جەلال تاڵەبانی ناتوانێت بڵێت من وەک نوێنەری خەڵکی کوردستان قسە دەکەم. وەک یەک کەس (یەکێتی نیشتمانی) قسە دەکات. جگە لە کۆمەلە کەس بە حکومەتی کوردی ناویان نابات. جگە لە کومەلە کەس بەم هێزە کوردیانە ناڵێت سەرۆکی شارەوانی سلێمانی! کۆمەلە بە سەرۆکی شارەوانی سلێمانی ناویان دەبات و باقی خەڵکیش بە هەر بەهێزی یەکێتی ناویان دەبەن! یەکێتی ڕێکخراوێکە و تا کۆتایی وەک ڕێکخراوێک دەمێنێتەوە.

ئەگەر کوردستانی عێراق وڵاتێک بووایە، ئەگەر سەربەخۆ بووایە، ئەگەر هەڵبژاردنیان ئەنجامدابا، کە پێم وایە کەسێک دەنگی دەدا، ئەگەر لە ماوەی شەش مانگدا هەڵبژاردنێکی ئازادیان لە سلێمانی لە وڵاتی سەربەخۆی کوردستانی عێراق ئەنجامدابا، کەسێک دەنگی دەدا وەک یەڵتسین لە ڕووسیا کردی، ئەو بەو ئارگیومێنتە دەنگ دەدات کە من دەروازەی ئەوەم بۆ ڕۆژئاوا، بۆ یارمەتییەکانی ڕۆژئاوا و یارمەتی تەکنیکی و ئابووری. وە ئەگەر کۆمۆنیستەکان بێنە سەر کار، ڕۆژئاوا بایکۆت دەکات. لە ئەنجامدا تۆ وەک کۆمۆنیستێک دەنگ ناهێنیت. لە ئەنجامدا میدیا لە دەستی ئەودایە، پارەکە لە دەستی ئەودایە و بەو پێیەی هەڵبژاردنی لەو جۆرە نییە و کوردستانی عێراق نیشتمان نییە، یەکێتیش هەریەکێتییە و ئەمەش هێزمان پێدەبەخشێت.

ئێمە دەتوانین ڕێکخراوێک لە مەیدان دوور بخەینەوە، دەتوانین فشار بخەینە سەر ڕێکخراوێک، ڕێکخراوێک کە حکومەت هیچ جێگەیەکی تێیدا نییە، حکومەتێک کە بڵێت من شەرعیەتی خۆمم لە هەڵبژاردنەکانی حەوت ساڵ پێش ئێستا بەدەست هێناوە و بیست ملیۆن کەس دەنگیان پێداوم، شتێکی لەم شێوەیە نییە. دەکرێ بڵێین خۆت هاتونەتە سەر دەسەڵات و ئێستاش دەبێت بچنە دەرەوە. لەم دە ساڵەدا ساتگەلێکی گرنگ هەبوون کە دەمانتوانی جێپەنجەی خۆمان دابنێین.
یەکێکیان سەرەتای ئەم کەیسە. کاتێک شەڕی ئەمریکا و عێراق دەستی

پێکرد. باشە لەو کاتەدا ئەمە ڕێکخراو نەبووین و هەر پلانەکمان هەبوایە نەماندەتوانی لەمە باشتر کار بکەین. بەڵام کاتێک مەسعود بارزانی سلێمانی گرت و هەموو هێزەکان شارەکەیان چۆڵ کرد، حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری شارەکەی بەجێنەهێشت و ئەمە هەڵە بوو. بەڕای من دەبوایە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق لە هەمان کاتدا ڕووخسارێکی سەربازی بگرێتە بەر و لەگەڵ جەلال تاڵەبانی و کەسانی تردا شارەکە بەجێ بهێڵن و بچنە سەر شاخ. سی کەسی پێچەک دەکرد و لە سەر شاخەکەدایدەنان. لەکاتی گەڕانەوە لە هێزی ڕزگارکەرانی سلێمانی دەبوون. وێنەی کۆمەڵایەتی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق لەو قۆناغەدا دەتوانرا بگۆڕێت. وە ئەمە ئەوەمان نەکرد.

کورش باسی لەوە کرد کە بۆچی ئەمە لە چوارچێوەی بۆچوونە نەریتییەکانداین. چەندین سات هەبووە.لەوانە گەمارۆ ئابوورییەکانی سەر کۆمەڵگەی عێراق لەلایەن ڕۆژئاواوە و دۆخی یەکلایی نەکراوی کۆمەڵگەی کوردستان بۆ خودی خۆیەک. پێم وایە حیزبێک تێنەگات دەبێ چی بکات بۆ ئەوەی ئێستا گەشە بکات و تا چەند دەتوانێت گەشە بکات، ناگاتە هیچ شوێنێک. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق دەبێ ئێستا بزانێت ئەگەر بیەوێت کاری سەربازی بکات، ئێستا ئەم کارە سەربازییە دەتوانێت چ ڕەهەندێکی هەبێت و دواتر دەبێت چ ڕەهەندێکی هەبێت؟ پێویستە بزانێت ئەگەر دەیەوێت ڕێکخستنی گشتی بکات، دەبێت چ جۆرە ڕێکخراوێکی گشتی بێت؟ پێم وایە دەتوانرێت وەڵامی ئەم پرسیارانە بدرێتەوە. ئاڵۆز نین.

دروشمی سەربەخۆیی کوردستانی عێراق ڕوونە، تا هێزێکی باوەڕپێکراو ڕانەگەیەنێت، کەس پەیڕەوی ئەم دروشمە ناکات. تا کەسێکی دەسەڵاتدار نەڵێت پێویستە کوردستانی عێراق سەربەخۆ بێت، کەس بەدوایدا نایەت. خەڵک تەنها بە قسەی ئەمە لە بارەگاکانمانەوە ئەم کارە ناکەن. لە ئەنجامدا دەبوو زۆر لەمەوبەر بەرەیەکی لایەنگری ڕیفراندۆمتان پێکهێنابا، چونکە ڕیفراندۆم بابەتی شەخسی و ڕێکخراوەیی من و بزووتنەوەی من نییە. دەبوایە بە سادەترین و ئابوریترین و خەڵک دەستترین شێوە بابەتی تایبەت بە ریفراندۆمتان تاوتوێ بکردایە. لە ڕێگەی زۆرێک لە وتاردەرانەوە کە بڵێن بەڕیز تاڵەبانی سەیری ئەندەنوسیا بکە، تا ئەندەنوسیا کۆمەک ئاڵۆز بوو، تیمۆری ڕۆژهەڵات سەربەخۆیی خۆی بەدەستهێنا. لەم بارودۆخەی ئێستای کوردستانی عێراقدا، ئەگەر کەسێک باسی سەربەخۆیی نەکات، بەڕای من هەرگیز ناتوانێت جارێکی تر بیوروژێنێتەوە. ئێستایە کە کەس ناهێڵێت حکومەتی ناوەندی بجوڵێت. ئەگەر ڕۆژێک حکومەتی بەعس

بکەوێت و هەڵبژاردنانەی کە لەم وڵاتانە ئەنجامدەدرێن و حکومەتەکی وەک حوسنی موبارەک بێتە سەر دەسەڵات لە بەغدا، کە ئامادەیە پارچەیەک خاکی عێراقی لە جیابکاتەوە؟ بەڕای من لەم جۆرە بارودۆخانەدا کەس ناتوانێت باسی سەربەخۆیی کوردستانی عێراق بکات.

ئێستا دەتوانیت ئەم کارە بکەیت. ئەمڕۆ دەکرێت بچین بڵێین ئەمە سەربەخۆیە و دەکرێت نیشان بدرێت کە ئەم پرسە ڕێگا چارەی هەیە. ئەگەر کەسێک ئەمە بکات پێویستی بە بزووتنەوەی ڕیفراندەم هەیە و ئەرکی کوردستان ڕوون بکاتەوە. بە بزووتنەوەیەک کە سەرەکی لە نیویۆرک و سەرۆکیشی لە سلێمانی و هەولێر بێت. بزووتنەوەیەک کە خۆی لە پێوەرەکانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری و بزووتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاریدا سنووردار ناکات و بیروڕای خۆی دەڵێت. ئەوە دەتوانێت هەمووان ڕازی بکات و مایکرۆفۆنی پێبدات. لە بزووتنەوەیەکی ئاوادا و بەو پشتیوانییە دەتوانی زۆر شت بڵێیت. بە بڕوای من حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق و بزووتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە عێراقدا لەم ماوەیەدا وەک بزووتنەوەیەکی پەرەپێدەر مانەوە. تەنانەت نەبووە بە ڕێکخەر، واتە نەبووە نوێنەری ناڕەزایەتی جەماوەریان بە باشکردنی بژێوی و داخوازییە ئابوورییەکانی جەماوەری بێبەش کە پشکێکی گەورەیان لەم کۆمەڵگایەدا نییە نەکردوە. هەندێک جار بوو بە نوێنەری ژنان، ئەمەش دیاردەیەکی سەرنجڕاکێشە و دەبێ لەو جۆرە کارانە زیاتر هەبن. بەڵام هەر بە بزووتنەوەیەکی بانگەشەکار و هاندەر مایەوە، لەکاتێکدا ئەبوو بووبێت بزووتنەوەیەکی سیاسی، لە پێشی ناڕەزایی سیاسی و مافی مەدەنی و بارودۆخی ژیانی خەڵک و لە هەمووی زیاتریش بە بڕوای من دیاریکردنی بەرپرسیارێتی یاسایی کوردستانەوە بوەستایە.

“کوردستان چییە”؟ بەڕای من ئەوە زیاترە لە خاڵێکی بانگەشەیی (تەرویجی) لە بەرنامەکەماندا کە ئەمەش دەمانەوێت کوردستان سەربەخۆ بێت. بەڕای من دەبوو بڵێین ئەمە دەمانەوێت کوردستان سەربەخۆ بێت، هەرکەسێک پرسیاری کردبا ئەرکی کوردستان چییە، وەڵاممان دەدایەوە ئەگەر دەتەوێت لەگەڵ حکومەتی عێراق بیت، بڕۆ پێشەوە و دانوستان بکە و چارەنوسی خەڵکەکە ڕوونبکەرەوە. ناتوانە چونکە کۆمەڵگا سەرگەردانە، مەحاڵە دەسەڵاتی سەرێک خەڵک بە ماوەی دە ساڵ قبوڵ بکرێت. سەبارەت بەو ڕاستییەی کە دەبێ چارەنوسی کوردستان ڕوون بکرێتەوە، دەتوانین زۆرترین گوشار بخەینە

سەر “یەکیەتی” و “پارتی”. ئەگەر وڵاتە هەڵبژاردن کەی ئەنجام ئەدرێت؟ ئەگەر وڵاتە کە دانی پێدا ناوە، ئەگەر وڵات بێت، کوا دامودەزگاکانی؟ ئەگەر وڵاتێک بێت سەرەکەکەی چۆن دیاری دەکرێت؟ ئەگەر وڵاتێک بێت دەستوورەکەی چییە؟ هێشتا دەکرێت ئەم کارە بکرێت و پەیوەستمان بە چەک نییە. دەکرێت خەڵک بهێنینە سەر مەیدان و پێیان بڵێین تەکلیفی کوردستان ڕوون بکەنەوە. من دەگەڕێمەوە سەر کەموکوڕییە سەرەکییەکانمان کە کەڵەشیش ئاماژەی پێدا و بە ڕواڵەت چەند پرسیارێکی وروژاند. گفتوگۆی ڕابەرایەتی! ئەوەی کە ئێمە ڕابەرایەتیمان نییە مانای ئەوە نییە کە کەسێکمان نییە بتوانێت بە باشی ڕابەرایەتی بکات. بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکان لە کەسەکان جیا نین. ئێمە لە ئێران ڕابەرمان نییە، لە عێراقیش ڕابەرمان نییە، لە ئەوروپاش هیچمان نییە. هەبوونی ڕابەری بە مانای دانانی وێنەکەیان نییە لە ڕۆژنامەکاندا. ئێمە پەیوەستمان بەو کەسانە هەیە کە لەم قۆناغەدا کۆمەڵگا بە خۆیانەوە گرێ بدەن. هەندێک کەس دەبنە سەرکردەی سەربەخۆیی وڵات و تا کۆتایی تەمەنیان بە سەرکردەی سەربەخۆیی دەناسرێن. موسەدق پێشەنگی بە نیشتمانیکردنی پیشەسازی نەوت. هەرکەسێک باس لە بزووتنەوەی بە نیشتمانیکردنی پیشەسازی نەوت بکات، وێنەی موسەدق بەرز دەکاتەوە. چونکە لەو بزووتنەوەیەدا هێڵێکی کێشاوە، ستراتیژێکی لە مێشکدا هەبوو، گرنگ نییە ڕاست بێت یان هەڵە، بیری دەکردەوە و دەیگوت “من” خەڵکەکەی خۆم بەم ئاراستەیە یان ئەو ئاراستەیەدا دەبەم، سەرم بەرز دەکەمەوە کۆمەک بەرزتر و دەڕۆم، خەڵکینە وەرن بە ئەولایە، ئەم کارە پەیوەستە. نموونەیەکی دیکە گاندییە. گاندی ئاماژەی بەوەشکردووە، خوازیاری سەربەخۆیی لە ئینگلتەرایە. لەلایەکی دیکەوە محەممەد عەلی جینا هەر بەو شێوەیە وتی کە منیش سەربەخۆییم لە هیندستان دەوێت و ئەو بوو بوو بە ڕابەری هەندێک کەس. ڕابەرە ئەو کەسەیە کە ژیان و بیری خۆی تەرخان دەکات بە ڕابەرایەتیکردنی خەڵکەکەی لە قۆناغێکی مێژوویی دیاریکراودا. لە کوردستانی عێراق لە ئەم ساتەوەختە مێژووییە ئەمڕۆیە. یەکەم دەرفەتە کە کۆمەڵگای مەدەنی بتوانێت لە کۆمەڵگای کوردستانی عێراقدا گەشە بکات، دەکرا لە دوو عەشیرەت و کەچەری باکوور و باشووری کوردستانەوە هاتبا. دەکرێ واز لە میراتی بزووتنەوە ناسیۆنالیستییە ڕووکەشەکان بهێنرێت، بزووتنەوەیەکی چەپی ڕادیکاڵ وەک هەڵمایەک بە ڕزگارکردنی کوردستان و دەزینەوەی شوناسی کۆمەڵایەتی و سیاسیی کوردستان لە کۆمەڵگادا دەربکەوێت. نەیکردووە ئەنجامی نەداوە! وەک ئەوە نییە بڵێن تە دەییت دەبیتە ڕابەری کوردستان. ستراتیجیستی ئەم کەیسە دەبێتە سەرکردە. سەرکردە ئەو کەسەیە کە دەڕوات ئێمە گەیشتوینەتە ئەم قۆناغە و دەبێت

بیکەین. نەبوونی ڕابەر مەسەلەیەکی ڕێکخراوەیی و تەنانەت ڕەخنەش نییە، بۆ نموونە ئەمجەد غەفور بە نەبوویتی ڕابەری بزووتنەوەکە. بە وتەی یەکێک لە هاوڕێکانم وەڵامەکە ئەوەیە ئەگەر دەزانی بۆ خۆت نەتکردووە؟ ئەگەر بوون بە ڕابەر ئەوەندە ئاسانە، ئەوا خۆت بیکە. هەرکەسێک ئەمە بڵێت ئەو پێگەیەی لە کۆمەڵگادا نییە. ئەم بزووتنەوەیە پێویستی بە ستراتیژێک هەیە کە لەم دە ساڵەدا ژیانی خۆیان تەرخان بکەن بۆ ئەوەی ئەم هەرەمە لە خاڵی A بگەیەننە خاڵی B و دیدگایان هەبێت. ئەوانەی لەم بزووتنەوەیەدا بەشدارن، و سەرکردەکانیان دەبینم، هەموویان کۆمۆنیستی باشی ئەو کۆمەڵگایەن، بەڵام هیچیان سەرکردەیەکی کۆمەڵایەتی نین بۆ کۆمەڵگە بڵێت من سیمبولی ئەم هیوا و خەونانەم لە کۆمەڵگەی کوردستانی عێراق و گرێدانی من بەم پرسەوە، من بخەنە هەر شوێنێک هەمان ، ئەم قسانە دەڵێم و دەتوانێ بڵێ ستراتیجی من ئەوەیە:

١- خەڵکی کوردستانی عێراق لە ژێر هەژموونی فیکریی خەڵکی و بزووتنەوەی پێشمەرگایەتی ٣٠ ساڵی ڕابردوودا دەهێنمە دەرەوە. بۆ ئەم مەبەستەش ڕۆژنامەیەک دادەمەزرێنم، ڕادیۆیەک دادەمەزرێنم. بۆ ئەم مەبەستەش ئەو ئەنجومەنانە دروست دەکەین کە هۆشیاری خەڵك بەرز دەکەنەوە.

٢- کوردستان لە نادڵنیایی یاسایی-سیاسی ڕزگار دەکەین. بۆ ئەم مەبەستە دەست بە بزووتنەوەی ریفراندۆم دەکەین، بۆ ئەم مەبەستەش گەورەترین هەڵمەتی گروپی گوشار لە ئەوروپای ڕۆژئاوا و ئەمریکا دروست دەکەین بۆ ئەوەی بەردەوام بە خەڵك بڵێن سەربەخۆییان بە تیمۆری ڕۆژهەڵات دا، ئەوان ئامادەن سەربەخۆیی بە سۆماڵ بدەن. ئەوانەی نەیاندەزانی لە جیهاندا بوونیان هەیە، سەربەخۆییان بەدەستهێناوە. ئەبخازییەکان تا ئێستاش لە جۆرجیا ئیدیعا دەکەن. ناگۆرنۆ قەرەباغ توانی سەربەخۆ بێت و پابەند بێت بە ئەرمینیا. تیمۆری ڕۆژهەڵات کە هەموان پێیان وابوو ئەندەنوسیا هەرگیز سەربەخۆییەکەی قبوڵ ناکات، سەربەخۆ بوو. لە کۆتاییدا پێویستە کەسێک بڵێت کەت و شەڕواڵ لەبەر بکات و بۆ خەڵکی جیهان بڵێت ئەمە نوێنەری ئەو کەسانەیین و ئەرکی ئەم خەڵکەی کوردستانی عێراق ڕوون بکەینەوە، ئەگینا شتێک ڕوودەدات. من دەمەوێت سەرکردە بڵێت لێرەدا چۆن کۆمۆنیزم دروست دەبێت.

من دەمەوێت سەرکردە بڵێت چ جۆرێک بەدیل لە بزووتنەوەی چەکداری دروست بکرێت لە بەرانبەر ئەو بزووتنەوە چەکدارانەی کە هەن. هەموومان دەزانین کە حیزبی بچووک لە کوردستانی عێراق چانسی نییە.

حیزبی بێچەك لە چوارچێوەی كوردستان و عێراق و ئێران و توركیادا، بێگومان توركیا كەمترە، بەڵام لە چوارچێوەی ئێران و عێراقدا كەسێك كە نەتوانێت چەكێكی بەدەستەوە بێت هاوشان لەگەڵ باسە سیاسییەكەیدا، ئەو بچووكترین چانس نیە، چونكە بۆرژوازی چەكدارە. ئەگەر بۆرژوازی چەكدار بێت، ستراتیجی خەباتی چەكداریمان چییە؟ لاسایی كردنەوە و شوێنكەوتنی یەكێتی، یان پارتی دێموكراتی كوردستانی عێراق یان كومەڵەی پێشوو؟ ئایا دەتوانین هیوامان هەبێت هێزێكی دوو هەزار كەسیمان هەبێت بۆ ئەوەی كە مەسروفاتیان بۆ بكەین؟ تەنها مەسروفاتیان بۆ بكەین. لەم بارودۆخانەدا ستراتیژی ئیدارەكردنی دارایییمان چییە؟ پێویستە سەركردەیەك هەموو ئەمانە حساب بكات و بڵێت من بەم ئاراستەیە دەڕۆم و بتوانێت بێتە دەرەوە و بەڵێنێك بدات و ڕیزێك لەگەڵ خۆیدا بگرێت. ئەتوانێ بێتە دەرەوە و هێندە بە ڕوونی قسە بكات و ڕوونی بكاتەوە و هان بدات كە لانی كەم دە كەس بڵێن ئەمە ڕێگای ڕاستە و منیش بە پەتەكەی دەچمە سەر ئەم چاڵە. ئەگەر دانیشن و گرفت وەربگرن چەند وەڵامی كێشەی نوێ بدەیتەوە بەس نییە. ئەمە ڕابەر دروست ناكات. سەركردە ئەو كەسەیە كە كێشە دروست دەكات. كێشەیەك بۆ كۆمەڵگا و بۆ بەرەی پێچەوانە دروست دەكات. ئێمە لە كوردستانی عێراق و لە بزووتنەوەمان لە ئێران و عێراق ئەمەمان نییە. ئەنجامەكەی لە عێراق بەدیدەكرێت و لە ئێرانیش بەرچاو نییە. ئێمە تا ئێستاش لە ئێران لە هەلومەرجێكی ناسیاسییدا دەژین. ئەگەر تۆزێك زیاتر لەم كرانەوە سیاسییە لە ئێراندا هەبێت، حیزبی كۆمۆنیستی كرێكاری ئێران ب□ تەواوی ڕووبەڕووی هەمان كێشە دەبێتەوە، كە ئێمە سەركردەمان نییە. پێویستە خەڵك خۆی بەرز بكاتەوە بۆ ئاستی سەركردە كۆمەڵایەتیەكان كە خەڵك لە خوزستانەوە تا خوراسان شوێن قسەكانی ئەوان بكەون و گرنگییان پێبدەن و ڕای خۆیان دەهێننەوە. لە ئاكامدا، پێشكەشكردنی وتارێكی بچووك، نووسینی نامیلكەیەك یان قسەكردن لە كۆمیتەی ئێمەدا، ئەمە شێوازی ژیانی سیاسیی كۆمۆنیستێكی ئەم سەردەمە نییە. كۆمۆنیستێك بچێت و میكانیزمێك دروست بكات كە كاریگەری لەسەر كۆمەڵگا هەبێت. هەموو كەسێك تەلەفزیۆنێكی هەیە جگە لە ئێمە. هەر لەم كوردستانەدا حزبی زەحمەتكێسان و سەندیكای دەرمانسازان تەلەفزیۆنیان هەیە، ئێمەش پەیڕەوی ناكەین، وەك ئەوەی تەلەفزیۆن بۆ ئێمە نەبێت! لە خودی ئێرانیشدا هەمان شتە. دەچین پارە دەخۆین. بۆچی پارە پەیدا ناكەین؟ چونكە ئێمە لە نەریتێكەوە هاتینە دەرەوە كە دەیەوێت جونیۆر بین. هەمیشە كەسی دووەمە. ئەو شێوازەی راست مومكین بۆ بزووتنەوەكەی دەكات، چەپ پێویستی پێی نییە چونكە هەمیشە لە سەریان داوە و بڕیارە لە پەراوێزی كۆمەڵگادا

پڕوپاگەندە بکات. بەڵام ئەگەر بتەوێت پێشەنگی کۆمەڵگا بیت، دەبێت ڕۆژنامەیەکت هەبێت. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق ڕۆژنامەیەکی ئاسایی نییە کە وەک ڕۆژنامەکانی دیکە هەموو شەوێک دەربچێت. چۆن دەکرێت بزووتنەوەیەک پێشبخرێت کە ڕۆژنامەی نەبێت، ڕادیۆی هەمیشەیی نەبێت، ڕووخساری سەرکردەکانی پیشان نەدات بۆ قسەکردن لەگەڵ خەڵک (بێگومان هەندێکمان لە ناوچەی سلێمانی واین)؟

بوونی ستراتیژ و بردنی بزووتنەوە لەم قۆناغەوە بۆ ئەو قۆناخە و دابین کردنی پێداویستیە سەرەکییەکان بۆ ئەم کارە شتێکە کە ڕووبەڕووی بەربەستی دەبینەوە. ئەم کێشانەی حیزبی عێراقی خۆیان نیشان دەدەن چونکە ئەوەیە لەوان چاوەڕوان دەکرێت. کەس ڕێگری لە ناسک ئەحمەد ناکات کە بچێتە ناوەڕاستی شاری سالمیانی و قسە بکات، ئێمە ئەو چانسمان نییە. ناتوانین بچین لە تاران قسە بۆخەڵکی بکەین، بەڵام ناسك، تاهیر، خوسرەو، موئەیەد، هەموو ئەم ه□قا□انی□ د□توانن بڵێن من دەمەوێت لە فڵان گۆڕەپانێکدا چاوم بە خەڵک بکەوێت. بۆ نموونە ئەمجەد غەفور دەکرێ بچێتە ماڵی خەڵک و زەنگ لێبدات و ب□□□ت کە من ئەمجەد غەفورم لە سەرکردایەتی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراقەوە و دەمەوێت ڕای ئێوە لەسەر هەندێک بابەت بزانم. لێرەش ئەم کارە دەکەن و لەم وڵاتەشدا کەسێک کە بیەوێت ببێتە پارێزەر جانتاکەی دەخاتە ژێر قۆڵی و زەنگی دەرگای هەموو ماڵێک لێدەدات. ئێمە ئەم ئەگەرەمان هەیە و لێرەدایە کە نەبوونی ئەو جۆرە کەسە و ئەو جۆرە کارەکتەری سیاسی خۆی نیشان دەدات.

ئەوە نییە کە ئێمە ئەم جۆرە کەسەمان لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراقدا نییە، بەڵکو حیزبی کۆمۆنیستی ئێران پڕە لە سەرکردە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران هیچ کامیان نییە. ئەمڕۆ کەس لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران ئەم چاوەڕوانییەی نییە، بەڵام ئەم چاوەڕوانییە، کە ئێوە لە ئاستی کۆمەڵگادا مر□ق□کان بناسێنن، وردە وردە سەرھەڵدەدات و هەست بە گوشارەکانی دەکەین. بەڵام بۆ حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق جێگای سەرنجە و لەمڕۆدا پێویستە. ئەگەر ئەم سەرکردانە بە دیدێکی داهاتووەوە بەرز نەکەنەوە، ئەم بزووتنەوەیە ناچنە پێش، چونکە بزوتنەوەکان تەنها لەبەر ئەوەی باشن، کاتیان لە ڕووی مێژوویییەوە هاتووە و پرۆلیتاریا بوونی هەیە، ناچنە پێش. بزووتنەوەیەکی سیاسی جگە لە سەرکردەیەکی سیاسی هیچ مانایەکی نییە، ئەگەر کەسێک ب□□□ت ئەم بزووتنەوەیە ئەم کێشانەی هەیە، مەبەست لێی ڕەخنە نییە، ئەگەر بڵێم ڕابەرایەتی

مەبەستم کۆمیتەی ناوەندییە، ئەگەر باس لە چالاکی سەربازی بکەم، من واتە هاوڕێیانی مقەڕ. ئەمە پرسەکە نییە. مەسەلەکە ئەوەیە ئەگەر وێنەیەکی ئاسمانی ئەم بزووتنەوەیە بگرین دەبینین لەم دۆخەدا پێویستە ئەم حیزبە لێرە بێت، بەڵام وانییە. بۆچی نا؟ هیچ چارەسەرو نوسخەیەکمان نیە کە لە نیوان شەوڕۆژێکدا ئەنجام بدرێت. هەر ئەوە بەس نییە چارەنامەیەک بنووسیت، کتێبێک بنووسیت، کۆبوونەوەیەک ئەنجام بدەیت، کۆنفرانسێک ڕێکبخەیت بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشانە. پێویستە بزووتنەوەی سیاسی بنیات بنرێت. پێویستە بە زەحمەت و ئارەقە دروست بکرێت و ئەم کارانەش هەوڵێکن لەم بوارەدا.

هەندێک لە هاوڕێیان دەڵێن ئێمە پێشتر ئەم پرسانەمان نەدەزانی و تازە بۆمان دەرکەوت. هاوڕێیان ئێمە ٢٠ ساڵە باس لە دروستکردنی کۆمۆنیزمێکی کۆمەڵایەتی دەکەین کە لە پەراوێزەوە بچێتە چوارچێوەی کۆمەڵگاوە، کە میکانیزمە دەستەگەریەکان وەلا بنێت و میکانیزمە کۆمەڵایەتییەکان بگرێتە دەست و ئەمەش ٢٠ ساڵە دەیکەین. ئایا ئەمە مانای ئەوە دەگەیەنێت کە ئەو کەسەی ئەم قسانە دەکات پێڵاو و کڵاو لەبەر بکات و ببێتە سەرکردە لە هەموو وڵاتێکدا؟ ئەمە پراکتیکی نییە. ئێمە هەوڵ دەدەین لە بزووتنەوەکەماندا تێڕوانین دروست بکەین، هێزی دەستنیشانکردن دروست بکەین بۆ ئەوەی ئەم شێوازانە جەماوەری بن و ئەو شێوازانە جەماوەری نەبن، بۆ ئەوەی ئەم جۆرە کەسانە دەربکەون، کە ئەم جۆرە کەسانە بتوانن لەم ڕۆڵەدا دەربکەون . لە ئەنجامدا ئەوەی پێویستە سەبارەت بە حیزبی عێراقی بکرێت، بە بڕوای من ئەوەیە کە پێش هەموو شتێک ستراتیژێک هەبێت. ستراتیژێک کە بزانێت لە وەها دۆخێکدا، بەم ناڕوونییە کۆمەڵایەتیانە، بەم ئەگەرە کۆمەڵایەتی-سیاسیانە، بەم سنووردارکردن و ئەگەرە ڕێکخراوەییانە، دەبێ چی بکەین.
لەم ماوەیەدا لێیان داین و دیار بوو درەنگ یان زوو یەکێتی دێتە لامان و شتێک دەڵێت. ڕەنگە ئەو بارەگایانەی کە ئێمە لەوێ هەمانە دوای نۆ ساڵ ناچار بین کە لە ساڵی دەیەمدا بیدەینەوە. بەڵام ئەمانە چارەسەریان هەیە. بە بڕوای من حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق دەتوانێ دەرفەتێک لەم دۆخەدا دروست بکات. ئەم حیزبە تا ئێستاش لە کوردستانی عێراق حیزبێکی ئاشکرای یاساییە. ئێمە تا ئێستاش باس لە پێگەی حیزبێکی یاسایی-گشتی لە کوردستانی عێراق دەکەین. دۆخەکەی هاوشێوەی دۆخی نەهزەتی ئازادی و تەنانەت دووی خوردایەکانی تارانە .حەجاریان کە تەقەیان لە سەری کردووە، حیزبەکەی پێکھێناوە. ئێمە بەردەوام باسی هاتن و کوشتنی ئیسلامیەکان دەکەین. باشە ئەوە زانراوە کە ئەوان تیرۆر دەکەن.

ئیسلامییەکان لە تاران وەزیری کابینەی حکومەتیان تیرۆر کرد و ئەویش ئیفلیج بوو، بەڵام گەڕایەوە بۆ شوێنی ڕووداوەکە. چالاکی ئاشکرا لە وڵاتانی جیهانی سێیەمدا هەمان شتە. نابێت چاوەڕێی ئەوە بین کە وەک ئینگلتەرا بێت و گرەنتی ئەوە دەدەن کە تۆ تیرۆر ناکەن. ئێمە لە کۆمەڵگایەکدا دەژین کە ئیسلامییەکان تیرۆر دەکەن و تۆش دەتەوێت ڕێگری بکەیت لە تیرۆرکردنیان. بەهەر حاڵ ئێمە یاسایین. ئێمە لە ئێستادا یاسایین. کەسێک پێی ڕاگەیاندین تۆ هاوڵاتیت و دەتوانیت چالاکییەکانت ئەنجام بدەیت، بەڵام ڕێگەت پێنادرێت بارەگات هەبێت. باشە ئێستا ئێمە دەڵێت بەڵام دەتوانین بچین گفتوگۆ بکەین و هەرچیمان بوێت بیکەین.

بەڵام میکانیزمی ئەمە چییە؟ ئەگەر لەبیرتان بێت پێشتر باسمان لەم بابەتە کرد و نوسیم کە پێویستە لە هێزی سێیەمەوە بگەڕێین بۆ هێزی یەکەم. ئەمڕۆ باسی ئەوە دەکەین کە جارێکی تر ببینەوە بە هێزی سێیەم. لە ڕاستیدا ئەو سیاسەتە چییە کە بتوانێت لە گرووپێکی تاڕادەیەک پەراوێزەوە بمانگۆڕێت کە وا دیارە هێڵەکەی لەدەستداوە و هیچ پلانێکی بۆ داهاتووی نییە، بۆ هێزێک کە لە گۆڕەپانی سیاسیدا ئامادەیە؟ ئەمە لە تەبلیغات و بانگەشەی ئایدیالی مرۆڤایەتی و بانگەشەی ئایدیالی کۆمۆنیست و بەرگری لە ژن و بەرگری لە عەلمانییەت و بەرگری لە منداڵان لە کۆمەڵگای کوردستان و بەرگری لە بێبەشەکانمان کەم نەبوو. ئێمە بزووتنەوەی شەرەفمەندانە و شۆڕشگێڕانەی ڕابەرایەتی و کادیرەکانمان لەم کۆمەڵگایەدا بووە و ئەگەر ئەمانەمان نەبوایە لە کوردستانی عێراقدا هیچ نەدەبوو. بەڵام ئەمە بەس نییە. بە بڕوای من دەبێ ببینە بزووتنەوەیەک کە وڵات لەرەوە بۆ ئەوە ببات و ئەمە بە خێرێک بکات. پێم وایە پێویستە ئاڵۆزییەکانی کوردستانی عێراق ببینرێت و لە هەمان کاتدا ئەگەرەکانیشی ببینرێت. منیش وەک کەسێکیش پێم وایە مەسەلەکە گۆڕینی کۆمۆنیزمی کرێکارییە بۆ بزووتنەوەیەکی سیاسی. بزووتنەوە سیاسییەکان لە سەرکردە سیاسییەکان جیا ناکرێتەوە کە دەیانەوێت ئەو بزووتنەوەیە بەرەو ئاقارێکی دیاریکراو ببەن. بەگشتی پێموایە ئەم دۆخە نموونەیەکی زیندووی کێشەی کۆمۆنیستەکان و کۆمەڵگایە کە تەنیا لە بزووتنەوەی ئەمەدا قەتیس نییە. کێشەی کۆمۆنیستەکان و کۆمەڵگا. چۆن کۆمۆنیستەکان لە پەراوێزەوە بەرەو ناخی کۆمەڵگا دەڕۆن و دەبنە ئەکتەری سەرەکی دیمەنی سیاسی سەردەمی خۆیان. ئەمە لە کوردستانی عێراقدا بە ڕوونی دیارە.

ئەمە کارەساتێکە بەسەرماندا دێت. واتە کاتێک حیزبی کۆمۆنیستی

کرێکاری ئێران ئاشکرا دەبێت و دەچێتە گۆڕەپانی کۆمەڵایەتی لەوانەیە ببینێت، نەخێر ئەوەندە سادەش نییە. دۆخێک کە هیچ پەیوەندییەکیان بە تۆوە نییە، بەڵام کارەکە بەرەو پێش ناچێت. خەڵک لە دەوری تۆ کۆنابنەوە، ئەوەندە سادە نییە، چونکە ئەمە یارییەکی جیاوازە و یاسای جیاوازی هەیە. بە بڕوای من تا ئێستا باسەکە لە چوارچێوەی حیزب و کۆمەڵگادایە. کێشەی من تەنها تێنەگەیشتن نییە. کێشەکە دیدێکی مێژووییە کە کۆمەنیستەکان ماوەیەکی زۆرە بەدەستیەوە دەناڵێنن. ئەوەی کە دەی کۆمەڵگایان داوەتە بۆرژوازی، خەباتیان لەسەر بیر و بیروباوەڕ و نەرم و نەریتیان بە بۆرژوازی سپاردووە. مەسەلەی ڕاگەیاندنیان بە تەواوەتی داوەتە بۆرژوازی، دەسەڵاتی سەربازییان بە تەواوەتی بە بۆرژوازی سپاردووە، کۆمەنیستەکان خۆیان بوونەتە گرووپێکی پڕوپاگەندە، ئاژیتاسیۆن، ناڕازی لە پەراوێزی کۆمەڵگادا.

دیارە ئەگەر بیست ساڵی ترمان پێ بدەن لە کوردستان، بەم دۆخەوە ناگەینە هیچ شوێنێک. پێویستە لە چوارچێوەی حیزبێکی سیاسیدا دەرکەوین کە دەسەڵاتی سیاسی دەوێت و کاری بۆ بکات.

دەقەکە لە شریتی ئەرشیفی ئەنجومەنی مارکسی وەرگیراوە
بۆ یەکەمجار لە بەرهەمە هەڵبژێردراوەکانی مەنسوور حکمەت، چاپی یەکەمدا، حوزەیرانی ٢٠٠٥، لاپەڕەی ١٥٤٠ تا ١٥٤٨
بە شێوەی نووسراو لەلایەن دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی حیزبی کۆمەنیستی کرێکاری-حکومەتییەوە بڵاوکراوەتەوە.

٢٠٢٢\٧\١٤
hekmat.public-archive.net #0440fa.html

بەیت و حەیران لە فۆلکلۆری کوردی دا… ڕەسوڵ بێسکەنی

بنکەی ڕۆشنبیری وهونەری لەڕانیە، چەند ڕۆژێك لەمەوبەر بەدیاری کراوی،لە17-6- 2022 لەئێوارەیەکی ڕەنگالەیدا ئاهەنگێکی خۆش و پڕسۆزی بۆ(دووەمین دیداری بەیت و حەیران)سازکردبوو، بەشداری

چەندین بەیتبێژ و حەیرانبێژی باشوور و ڕۆژهەڵاتی کوردستان ئاهەنگەکەیان جوانتر ڕازاندەوە، هەرچەندە من شارەزا و پسپۆڕی بواری هونەرنیم، بەڵام لەژێر ڕۆشنایی فەرمودەو بیروڕای ئەو شارەزایانەی دەربارەی ئەم بابەتە دواون، بۆ گرنگی پێدانی زیاتری بابەتەکە، دەمەوێت بەم بۆنەیەوە هەندێك باری سەرنجی خۆم دەرببڕم.

دیارە هەڵکەوتەی و سروشتی ڕازاوەی کوردستان، ئەم نیشتمانەی کردووە بەمەڵبەندی بەزم و ئاوازو گۆرانی، لەهەر ناوچەیەکی ئەم نیشتمانە خۆشەویستە سەرنج بدەی ئاوازو گۆرانی و بەیت و حەیران دەبیسترێت، سروشت و هەڵکەوتەی هەرناوچەیەك لەکوردستان شێوازێکی تایبەتی لەمۆزیکی کوردستان بەدیهێناوە، کەلەلایەن کەسانی نەخوێندەوار گوتراوەو دواتریش لەڕێگای چرینەوە لەنەوەیەك بۆ نەوەیەکی دیکە گوازراوەتەوە و لەڕابردوویەکی زۆر دوورەوە بەئاوازخوێنانی ئەمڕۆ گەیشتووە، ئەمانە گەنجینەیەکی بەنرخن، سەرەڕای بەرزی هونەرێکە وشەگەلی زۆر ڕەسەنیان لەفەوتان پاراستووە، هەرئەمەش وای لەزانای بەرزی ئەڵمانی (ئۆسکارمان) کردووە، بەسەرسامیەوە بڵێت:"پیاو واقی وڕدەمێنێ لەوە کەکوردەکان چۆن توانیویانە پارچە هەڵبەستەکانیان دەماودەم وا باش بەوردی و باشی بگێڕنەوە."

ئەگەر لەئاوازی کوردیدا بەیت و حەیران و لاوك و لاوژەو بەستەو مەقام و گۆرانی جۆراوجۆرهەبن، ئەوا بەشێك لەگۆرانییە کوردییەکان، تایبەتمەندی هەندێ ناوچەیان هەیە، وەك: لەهەورامان هۆرە، سیاوچەمانەو گۆرانی و ئاوازی لوڕستان…هتد، لەوێ لەدایك بوون و هەرلەوێش دەگوترێنەوە، سەبارەت بەحەیران و بەیتیش ڕای جۆراوجۆرهەیە، هەندێ کەس پێیان وایە حەیران تایبەتی دەشتی هەولێرو بەیت لەموکریان لەدایك بووە، هی واش هەن پێیان وایە: وڵاتی ڕەسەنی حەیران دزەییاتی و گەردیاتییە، لەوێوە پەڕیوەتەوە بۆ ناوچە شاخاوییەکانی سۆران و موکریان، ئەوە زیاتر مەڵبەند و سەرچاوەی بەیتی کوردین، نەك حەیران، هەندێکیش دەڵێن: حەیران لەموکریان سەری هەڵداوە و گەشەی کردووە و بەناوچەکانی تردا بڵاوبۆتەوە.

بێگومان ئەو دابەشکردنە ناوچەییە زیاتر لەڕوانگەی ئەمڕۆوە بەپێی جوگرافیای کوردستان سەیردەکرێ، بەبێ ئاوڕدانەوە لەمێژوو و ڕابردووی ئەم نەتەوەیە، کەسەردەمانێك کورد بەبێ هیچ لەمپەرێکی سیاسی توانیویانە گەرمێن و کوێستان بکەن و شتێك بەناوی سنوورنەبووە، وەك ئەوەی ئەمڕۆ لەنێوان بەشەکانیداهەیە، هەردوور نەوەکین سەدەیەك لەمەوبەر، ئەو خێڵەکوردە کۆچەریانەی زستانان لەدەشتی هەولێر ژیاون، لەوەرزی خۆش بەرەوژووردا بۆ ناوچەکانی تری

ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەڵکشاون و لەوەرزی دواتر گەڕاونەتەوە گەرمیان و پێ دەشتەکان، بەمەش دەشتی هەولێر و موکریان و گەرمیان و کوێستان تێکەڵ بەیەك دەبوون، کەنەتەوە هەر یەك نەتەوە و داب و نەریت و کەلتوور، یەك داب و نەریتە، بەسانایی لەیەکیان وەردەگرت.
بەوپێیە، ئەگەر ئێمە، ناوچە جۆراوجۆرەکانی کوردستان هەر کامە و لەڕووی کەمێك دابونەریتەوە لەیەك جیاوازن، ئەوە هۆکاری ئەو سنوورە دەستکردانەیە، ئەگینا لانیکەم لەداهێنان و بنەما کولتوورییەکاندا، دەگەڕێنەوە سەر یەك بنەماو بنچینە و هەمووان لەدروستکردنی ئەو شتەدا، کەناوی لێ دەنرێ فۆلکلۆر و کەلەپووری کوردەواری، دەستیان هەبووە، چونکە سەردەمانی پێش دابەشبوونی کوردستان، خەڵکی ئەو ناوچە لەکدابڕاوانەی ئێستا، بەبێ کێسپ و لەمپەر هاموشۆی یەکتریان کردووە.
ئەدەب و هونەرو ئاوازی کوردستان، مێژووی سەرچاوەکەی دێرینە و بۆ سەردەمێکی دووردەگەڕێتەوە، پێویستە شارەزا و پسپۆڕانی ئەم بوارە توێژینەوەی وردی لەسەربکەن و لایەنە شاراوەکانی بدۆزنەوە و بۆمان ڕوون بکەنەوە، ئەگینا هەرکەس لەبەرخۆیەوە تایبەتمەندی هەریەك لەبەیت و حەیران و لاوژە و مەقام و لایەنەکانی تر بۆ ناوچەکەی خۆی بگەڕێنێتەوە، بۆ خۆمان هونەری نەتەوەی خۆمان دەشێوێنین و ئەوەی دوژمن پێی نەکراوە تێکی بدات، خۆمان تێکی دەدەین، بەگەڕانەوەی سەرچاوەی هەریەك لەم ستران و ئاوازانە بۆ لێکۆڵینەوە زیان بەهونەرەکەمان دەگەیەنین، کە ئەو زانیاریەی پێداون، کەحەیران سەرچاوەکەی دەشتی هەولێر و بەیت سەرچاوەکەی موکریانە، ئەگەر لەم بابەتە وردبینەوە زۆر ئاڵۆز و ماندووکەرە، تەنیا توێژینەوە ئەمەمان بۆ ساغ دەکاتەوە، بنەما و سەرچاوەی ئەو ئاوازانە چۆن و لەکوێ سەریهەڵداوە، بۆ وێنە دەڤەری ڕاپەڕین یان هەرێمی (بیتوێن و پشدەر)، هەرچەندە واباوە سەربە موکریانی گەورەیە و بە(موکریانی چکۆڵە)ی ناودەبەن، بەڵام باواش بێت، ئەم دەڤەرە خۆی بەشێکی هەرە گرنگی کوردەواریە، لەباری کەلەپوور و فۆلکلۆرەوە ئێجگار دەوڵەمەندە، بەداخەوە تا ئێستا بەوجۆرەی شایانی بووە لێی نەکۆڵراوەتەوە و وەك پێویست ئاوڕی لێنەدراوەتەوە و نەناسراوە، ئەگینا زۆربەی بەیتە کوردییەکانی وەك: (بەیتی قەروگوڵەزەر، بەیتی کاکە میروکاکە شێخ، بەیتی شێخ فەرخ وخاتوون ئەستی، بەیتی خوڕشیدی خاوەر)، تەنانەت بەیتی ئاسۆسی کەسەید عەلی سەردەشتی دانەرەکەیەتی شوێن و جێگا و کەرەستەی هەرێمی بیتوێنە، هەروەها بەیتەکانی (باپیر ئاغای مەنگوڕ، ئاوڕەحمان پاشای بابان، شایە ئەجندان، بەیتی پیوازان، نازوخدر، شایە دەڵەبیە، ڕاوە پاشای، بەیتە داران، بەیتە کیسەڵی و زۆری تریش)، هەموویان تایبەت بەم ناوچەیەن

و عەلی بەردەشانی لەئاهەنگی خۆش و کەش و ڕیتمی تایبەت بەخۆی وتوونی و دواتر کەوتوونە سەرزاران و بەزۆر ناوچەی کوردستاندا بڵاوبوونەوە، ئەگینا سەرچاوەکەیان لەم دەڤەرە هەڵقوڵیوە، لەراستیدا ئەمانە هەموویان بەشێکن لەمێژوو و فەرهەنگی ئەم ناوچەیە و باسی دابونەریتی کۆنی ئاهەنگی خۆشی و ڕووداوی کارەستباردەکەن، لەگەڵ ئەوەشدا ناخوازم کەس بەم شێوەیە بدوێ، تەنیا ئەوەی مەبەستمە بەساغ کردنەوەی فۆلکلۆروهونەرو ئاوازوگۆرانی نەتەوەکەمان سوودی زۆر بەفەرهەنگی نەتەوەکەمان دەگەیەنین.

ڕەسوڵ بێسکێنی

قەسیدەی ژنێک لەبەر دەرگای دێدا… شیعری: ستیڤان شەمزینی

دەم
دەرگایەکە هەمیشە ئاواڵە
بۆ رووی ئەو پەریە ژنەی
هەتاوم بۆ دەهێنێتە ژوورە نسرەکەمەوە
تەنهاییم بۆ دوو ماچ لێ دەکڕێت
پەرێشانیم لە کانیاوی بزەدا دەشواتەوە
کتێبێک دەنووسێت
لە بارەی ئارەزووە تاساوەکانم
گوێ لە خوڕەی رژانی جوانیم دەگرێ
گریان لەسەر لاپەڕەکانی چاوم دەسڕێتەوە
ئەو هەڵە لەچانە لەناوچەوانم دەکوژێنێتەوە
شوێنەواری زامی کۆچ بوون
زەمبیلەیەک خولیای ئاڵ
دەچێنێتەوە دەروونی بزر و بزەکاوم
بەدەستێکی بەهاریی
پەنجەرە پاییزییەکانم دادەخات
زنجیر و پێوەندەکانی مەنفا

لە قاچەکانم دەکاتەوە
رووناکیم بە دەچۆڕێ
کاتێ بەختم رەش دادەگەڕێ
ئەستێرەم بە دەژەنێ
لە شەوانی تەڵخبوومدا
خۆرەتاوم بە دەخاتە سەما
لە رۆژانی وشکبوومدا
خوێنی زەردی
ختورە خەزاناوییەکانم دەڕژێت
بە چنگێک شەوق
سەر دەکات بە ماڵی سەد فانۆسدا
وەک شەڕەبی دەنوشتێتەوە بە لێوتەڕکردنێک
لە چەمە خەمبارەکانی روانینی ماندوومدا
وشکەساڵییەکانی خەیاڵم
تەژی دەکات لە باراناو
چاوەڕوانییەکانم پڕ دەکات
لە شەمەندەفەری هاتن
کاتژمێری دەستی گەردوون
پڕ دەکات لە پەلەپەل
مێژووی پەرتبوونم
لە خۆیدا کۆدەکاتەوە
جوگرافیای دابەشکراوی خەونەکانم
یەکدەخاتەوە
جوڵە دەخاتەوە هەنگاوە سڕبووەکانم
لەسەر شانەیەکی نهێنی
سەمام لەگەڵ دەکات
گیان دەکاتەوە بەر رامانە کوژراوەکانم
گەرمی دەگەڕێنێتەوە بۆ ئاگرە کوژاوەکەم
دەستی هزرینە رەشتاڵەکانم دەگرێت بەرەو
باخچە سپییەکانی لەشی بریسکەداری خۆی
ئەو بۆشاییە زۆر گەورانە پڕ دەکاتەوە
بە ئەنقەست لەنێوان خەم و ژیاندا
جێمهێشتوون
ئەو غەمە قورسانە لا دەبات
لەوەتی لەدایکبووم
ژیانم بە شانی هەڵیگرتووە
ناواخنی تازە

بە تێکستە تاڵەکانم دەدات
لەناو رووباری ماچەکانیدا
شیرین شیرینیان دەکات
موعجیزە دەخوڵقێنێت و
بە جادووی نیگاکانی
دنیای مردووی روانینم
سەرلەنوێ زیندوو دەکاتەوە
ئولفەت بە خۆشەویستیمەوە دەگرێت
تەنانەت لەو کاتە نەفرەتلێکراوەی
دەستی خواحافیزیی
بۆ ژیان بەرز دەکەمەوە
موچڕکە تەزیوەکان بە لەشیدا دێن
لە چاوەڕوانی هاتنەوەمدا
کزۆڵانە ئێشک دەگرێت
ئەو دەمەی لە پێچی شیعرێکما بزر دەبێت
لە رۆحی هەڵپڕوکاومدا
بەدوای خۆیدا دەگەڕێت
ئەو ئانەی ئاهێکی ساردم دەبیستێت
گوێیەکانی پڕ دەبن لە زریکەی خۆی و
دەبێتە گەرووی زوڵاڵی عاتیفەم
کاتێ خودی خۆمم
لە بیابانی قاقڕی وجوددا لێ ون دەبێت
لە ناو گوڵستانی سینگیدا دەمدۆزێتەوە
ساتێ هەست بە دەعجانیبوونی خۆم دەکەم
بە سەدایەکی لە لۆکە نەرمتر پێم دەڵێت
لێرە رووخساری بریقەدارت چاو لێبکە
دادەچڵەکێت
بەو ئەندێشە بێهوودانەی هانم دەدەن
لە چیای نیگەرانییەوە خۆم هەڵدەمە خوارەوە
بە شەپۆلێک ئەسرینی شنەداری شەرمن
دەمگەڕێنێتەوە گڕوگاڵی یەکەمین ژوان
کاتێک لە دەرەوە بەهەشتێک دەبینێت
لەناوەوەش کەلاوەیەکی داڕوخاو
لە حەوزی لەززەتم هەڵدەکێشێت و
دەمکاتەوە بە خۆمی راستەقینە
بەڵێ، من هەمیشە دەرگاکەم ئاواڵ□ یە
بۆ ئەو ژنە رەنگ نێرگزییەی

لە بەردەم دەرگای هەستمدا
لە مێژە راوەستاوە
زۆر دەمێکیشە لە دەرگا دەدات.

31-5-2019
بیلەفێلد – نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس
شتایسەنی نەرەلەگی

بیرەوەریەکانی فەقێیەکی گوومەا…17…شەماڵ بارەوانی

بەشی حەقدەهەم/

مەزهەبی شافیعی(١). مەزهەبێکی نەرسالارانەیە و هەموو شتێکی لە بەرژەوەندی پیاو دژی ژنە..!

لە بەشی پێشووترباسم لەوەکرد، کە، ئەمە مەزهەبی شافیعیمان دەخوێند لە حوجرە و قوتابخانە ئاینییەکان و کۆلێژی زانستە ئیسلامیەکان.

شافیعی خاوەنی کومەڵێک دانراو کتێبە، دوو لە کتێبەکانی لە بواری (فیقه)دا، هەردووک کتێبەکانی:
(الأُم) و (الرسالە)ن، شافیعی هەردووکیانی لە دوو سەردەم و شوێنی جیاواز لە(میسر و عیراق)دا، نووسیوە و قەولەکانی بە (قول الجدید)و (قول القدیم)ناسراون و لە لایان پیاوانی ئاینی(مەلاکان) و شافیعی مەزهەبەکانەوە، هەمیشە قسەکانی شافیعی لەو دوو سەرچاوە فیقهیە وەکو ئستدلال و بەڵگە دەهێندرێنەوە.

هەڵبەت ئەمە لە فەقێیاتی کە دەستمان بە خوێندنی وانەی ئاینی و و نەحو سەرف و تەجوید و سیرە و فقهی ئیسلامی و ڕیوایات(فەرمودەکان)ی پێغامبەر و چەند بابەتێکی تر دەکرد بۆ خوێندنی مەلایەتی، یەکەم کتێب وەکوو دەستپێک، سەبارت بە فیقهی ئیسلامی(فتح القریب)بوو. کە ناسراوە بە(متن ابی شجاع)و لەسەر ڕێڕەوی مەزهەبەکەی شافیعی

نووسراوە. ئینجا دوایی ئەو(منهاج الطالبین)ـەکەی (ئیمام ئەلنەوەوی) بوو، کە ئەمیش هەمان شێوە لەسەر مەزهەبی شافعی داڕێژراوە و نووسراوەو درێژکراوە و تەفاسیلی هەمان کتێبی فیقهی(فتح القریب) بوو، کە ئەمەی فەقێ دەمان خوێند.

دەتوانم بڵێم:
فیقهی شافعی و مەزهەبەکەی، فیقە و مەزهەبێکی زۆر کلاسیکی تا ڕادەیەکی زۆر وشک و توندو ناتولەرانس و نالۆژیکی و نا ئینسانییە، فیقهو مەزهەبێکی تابەییت پاتریارك و نێرسالارانە و دژە ژنە.
مەزهەبێک، ڕوانگەیەکی زۆر پاتریارکیانەی دژی یەکسانی جەندەری و دەمارگیرانەی ئایینی و بیرێکی تەسک و مەزهەبێکی داخراو ناهیومانیستانە و ئەقڵیەتێکی نیمچە شۆڤێنیانەی عەرەبی و ئومەویانەی بەسەردا زاڵە.
مەزهەبێک، پڕی لە فیقهی بە کۆیلەکردن و بە کەنیزەکردنی مرۆڤ و ڕەوایەتی دان بە سیستەمی کۆلایەتی و بە کۆیلەکردنی مرۆڤ.

شافعی وەکوو ئاماژەم دا، مەزهەبێکی زۆر وشک و داخراوە، "شافیعی، یان با بڵێین مەزهەبەکەی شافعی، دەستێکی باڵای هەیە لە بەبەستەککردنی ئەقڵی ئیسلامی و زیندانی کردنی ئەو ئەقڵەی کە، باوەڕی بەو مەزهەبە هەیە لە زۆر دەسەڵاتی تەکستە ئایینیەکان(٢).

تۆ کاتێک بە ئاگایی و هۆشیاری و لە ڕوانگەیەکی بەرز و هیومانیستییەوە، شافعی و مەزهەب و فیقهەکەی دەخوێنیتەوە، هەستدەکەیت، کە لە لایان خەلیفەیەکی ئەمەوی و بە بیرێکی زۆر عرووبیانە و تەنها بە خزمەتی پرۆژی تەعریب و فیکری توندڕەیی نووسراوەتەوە.
بە بۆچوونی من، ئیبنولتەیمیە و شافیعی، دوو ڕووی دراوێکن لە گەڵ تەعریبدا و دەتوانین بڵێین دوو عەرەبی شۆڤێنین و کاریان بە بیری عرووبە کردووە، وەلێ لە بەرگی مەزهەب و ئاییندا،

بەرلەوەی هەندێک نموونە لەسەر تەعریبەکەی شافیعی بێنینەوە، ئەو شافیعییەی کە زۆربەی کوردی بەدبەخت و داماو، لەسەر فیقە و مەزهەبەکەی دەڕۆن.
با هەر بە نووسینێکی ئیبنولتەیمە و لە زاری خۆیەوە، ئەو بیرە شۆڤێنییەی ئەو پیاوە فەندەمەنتالیست و تیورسێنەی فیکری ڕادیکاڵی و ئیلهام بەخشی بیری تەکفیری و باوکی بزووتنەوە توندئاژۆکان بسەلمێنین بە پشت بەستن بەو ڕیوایەتە هەڵبەستراو ساختەی

ئومەویەکان، کە دەڵێت"حب العرب إيمان وبغضهم نفاق"
واتا:خۆشویستنی عەرەبەکان لە باوەڕ و ئیمانداییه و ڕق لە بوونەوەشیان نیفاق و دوو ڕوویییە"

ئیبنولتەیمیه لەو سەنگەیەوە دەڵێت
“الذي عليه أهل السنة والجماعة اعتقاد أن جنس العرب أفضل من جنس العجم: عبرانيهم وسريانهم ورومهم وفرسهم وغيرهم”(٣)،
بە کوردییەکەی، واتا:ئەوەی ئەهلی سونە و جەماعەت باوەڕیان پێیەتی و ئایین و بیرو باوەڕیانە، ئەوەیە ڕەگەزی عەرەب باشتر و باڵاترە، لە ڕەگەزی عەجەم: لە عیبرانی و سریانی و ڕۆمییەکان و پارس و هەموو ئەوانی تری ناعەرەب!سەیرکەن، ئەو بیرە شۆڤێنیەی ئیبنولتەیمیە، کەسەلەفیخەرەفاوەکان و کەمەڵێک لە پیاوانی ئایینی پێی دەڵێن(شێخولئیسلام)، تەعریب بە عەقیدە و بیر و باوەڕ دادەنێت.
بە زمانی عەرەبیش سەیری ئەو فەندەمەناتالست و شۆڤێنیه بکەن و چۆن ڕوایەتێکی(مەرفوع) و مەوزوع دەنێت و لە ڕووی سەنەدەوە، خۆیشی دەڵێت هەڵبەستراوە و باوەڕی پێی نییە، وەلێ مادام ڕوایەتەکە بە بەرژەوەندی پرۆژەی تەعریب باشە و لە خزمەتی بیرە دەمارگیر و شۆڤینیەکەی ئەودایە، سەنەدەکەی با کێشەیشی هەبێت و با سەت لەسەت درۆ و هەڵبەستراویش بێت، خۆ ئەو ڕیواتە بۆ پرۆژەی تەعریب واتاکەی جوان و ڕاستە، لە نموونەی ئەو ڕیوایەتەی ئومەویەکان “أن العربية ليست لأحدكم بأب ولا أم إنما هي لسان، فمن تكلم بالعربية فهو عربي” سەیرکەن ئیبنولتەیمیە چۆن دەڵێت”معناه ليس ببعيد بل هو صحيح من بعض الوجوه”(٤).

بە شافیعیش، ئەو زمانی عەرەبی بە قورئانەوە پەیوەستەکات و فەزڵی بەسەر زمانەکانیتر دەدات و پیرۆزی دەکات و بە پێویستی نازانێت موسڵمانان جگە لە زمانی عەرەبی خۆیان فێری هیچ زمانێکیتر بکەن و گرنگی پێبدەن
: “لا يجب على أحد من المسلمين أن يتعلم من الألسن غير العربية”.
(٥).
هەروەها شافیعی دەڵێت هەموو موسڵمانێک عەرەبە،
” أن كلّ مسلم عربي”.(٦).

بەڕاستی شافیعی”بە ئاشکرا لایەنگری بۆ ئیدۆلۆجیەتی عرووبە پێوە دیارە و کاریگەری ململانێی شعوبیەت بەسەر تەواوی(رسالە)کەیەوە دیارە”، (٧).

حەققەت شافیعی کەسێکی ئایدیۆلۆژیست و “ئومەوی بیرو باوەڕی

قوڕەیشی و عرووبی و شەقینی دژە ئەقڵانییەت و دژە ئجتیهاد بوو..”(٨).

بۆ نموونە: بەپێی مەزهەب و بۆچوونی شافیعی (مەزهەبی تریش هەن) هەمان ڕایان هەیە، جێنشین و پێشەواو خەلیفەی موسڵمانان دەبێت تەنها لە نەتەوەی عەرەب و لەناو عەرەبیش دا، لە تیرەی قوڕەیش بێت.(الأئمة من قريش).
هەر بەپێی مەزهەبی شافیعی، کە ئەمە لە حوجرە و خوێندنی ئیسلامی و قوتابخانەی ئایینی و کۆلێژی زانستە ئیسلامییەکان دەمانخوێند، دروست نییە، نوێژ جگە لە زوبانی عەرەبی بە هیچ زوبانێکی تر بێتە ئەنجام دان.

وتاری ڕۆژی هەینیش، مەلا، یان، وتاربێژ، پێشەکی و نزای کۆتایی وتارەکەی، لە ڕوانگەی شافیعی مەزهەبان و شافیعییەوە، ئەرکێکی ئایینییە و دەبێت تەنها بە زوبانی عەرەبی بێت.
گەر وا نەکەیت، ئەوە لادان و تاوانە، بە تایبەت مەلا کۆن و کلاسیکییەکان زۆر دەمارگیرن بۆ مەزهەبی شافیعی و بە موو لە مەزهەبەکەی لانادەن.

جا بەو بۆنەیەوە،
لە قوتابخانەی ئایینی”مەلا عەبدوڵلا پێلپیتانی)، کاتێک فەقێ بووین، مامۆستایەکمان هەبوو، مەلا(م. وەرتێ) دین و ئیمانی نەدەما و دەهری دەبوو گەر ڕەخنەت لە شافیعی بگرتبووایە.

بیرمە ساڵی٢٠٠٩ بوو و پۆلی پێنجی ئامادەیی(یانزەی ئێستا)بووین، پێشووتر لە چەند فەقێیەکی هاوڕێمەوە ئەوەم بیستبوو زانیبوومەوە کە هێندە شافیعی پەرستێک و دەمارگیرە بەرامبەر بە فیقهو مەزهەبەکەی شافیعی و هەر بەو بۆنەیشەوە، ڕۆژێک نووسینێکی هێنابوو قوتابخانە و گووتی: ئەوەم لە دژی دکتۆر(موستەفا زەڵمی) نووسیوە و بەرپەرچم داوەتەوە، نازانم نەیگووتی لە ڕۆژنامە بڵاوبووەتەوە، یان بە تەمام بڵاوی بکەمەوە، ئەوەیانم باش بیرنەماوە!
جا مەلا(م.وەرتێ) گوتی:
ئەو(واتا دکتۆر موستەفا زەڵمی) کەسێکی لا مەزهەبی و لادەرە و باوەڕی بە مەزهەب نییە و ڕەخنەی لە شافیعی گرتووە، جائەو نەیگووت ڕەخنە، بەڵکو دەیگووت قسەی پێگووتووە، چونکوو لە تێڕوانینی ئەوانە، ڕەخنە یەکسانە بە جوێن و قسە پێ گووتن!

جا منیش ئەوکات تازە دەستم کردبوو بە خوێندنەوەی فەلسەفە و کتێبی دەروون ناسی و کۆمەڵناسی و، ڕۆمان و چیرۆک و چی و چیم دەخوێندەوە و لە هەندێک ڕیوایات(فەرموودە) و حوکم و حەد و حدودی ئیسلامی دەکەوتمە گومان و خەریک بوو بڕوام بە مەزهەب و شافیعی و شت لەق دەبوو و بەرەو ڕوانگەیەکی هیومانیستانە و لیبڕاڵانەو ئەقڵانیانە هەنگاوم دەهاوێشت.
جا کە زانیم مەڵا هێندە شافیعی پەرست و دەمارگیرە بە مەزهەبەکەی، ویستم میزاجی بترشێنم و هەندێک جڵوی بگرم،
نازانم ڕێک چی بوو، بەڵام قسەیەکم لەبارەی شافیعییەوە کرد، ئەی باوکە ڕۆ، خوێن زایە چاوەکانی و وەکوو دووژمنێک لێی ڕوانیم و وەختابوو لێم بدات. هەر خۆیشی نەمن خۆشیم بە چارەی ئەو مەڵایە دەهات و نە ئەویش حەزی بە چارەی من دەکرد.

ئەو مەڵایە زۆر ڕقی لە من دەبووەوە و قەت دانوومان پێکەوە نەدەکوڵا، ئەوەی بیرم بێت، چی لە خوێندنی سەرەتاییم لە قوتابخانەی پەروەردە و چی لە خوێندنی ئەوقاف، چ لە کۆلێژی زانستە ئیسلامییەکان و چی لە خوێندنی باڵا و ماجستێر، هیچ مامۆستایەک ڕقی لێم نەبووەتەوە و هەمیشە مەحبوب ڕێزلێ گیراو خۆشەویست بوومە لای مامۆستاکان، چونکو دایمە فەقێ و قوتابی و خوێندەکارێکی جدی و زیرەک بووم، ڕقی ئەو مەڵایەش لە هەمبەر من، تەنها لە سۆنگەی ئەوەبوو، ئەو هەرفەقێیەک کڵاو و جامانەی نەکردبا سەر، زۆری ڕق لێدەبووە و دەیگووت:ئەوە فەقێیەکی جدی نییە و نابێتە مەڵا لەداهاتوو، جامانەی کردبوو بەپێوەر بۆ هەڵسەنگاندنی فەقێی، بە کورتییەکەی و کوردییەکەی، تۆ مەولانا و مەلای گەورەی کۆیە و شێخ محەمەدی خاڵ و مامۆستا عەلائەدین سەجادی و مەلا عەبدولکەریم مودەڕیس بوایتا، مادام جامانەت لەسەر نەبوایە، لای ئەو مەڵایە، حیسابی فەریکە فەقێیەکی بێت نەدەکرد و پوولێکی سوتاوت نەدەهێنا.

جا بە مەسەلەی ئەو جامانەو شتە، من، لە لایە هەستم کرد لە پۆلی پێنج قژم زۆر دەوەرا، بۆیە زۆر بڕینم لەگەڵ جامانەنەما و لەلایەکیتریش هەر لە داخی ئەو مەڵایە لە ڕق ڕاچووبووم و جامانەم نەدەبەستا.

بۆیە زۆر بە چاوێکی نزم و لاپەز و خراپ سەیری دەکردم و هەر فەقێیەکیش کڵاو، یان جامانەی لەسەر نەبوایە، لێنەدەگەڕا لەوانەکەی دانشیت، دەیگووت پەڕۆیەک بخە سەر سەرت و وا بە لەچک نەتبینم جائیز نییە، هاهاها، فەقێکان هەموان دەماندا قاقا کەوای دەگووت، یان هەر هەر فەقێیەک کڵاو و جامانەی نەبەستبا، دەری دەکرد،

ڕقی لە کڵاویش دەبوویەوە، منیش تەنها کڵاوێکم دەکردە سەر، بۆیه زۆر ڕقی لەدڵ لەهەمبەر هەڵگرتبووم و لە دەرفەتێک دەگەڕا، داخی جامانەم بەسەردا بڕێژێت.

ڕۆژێک تاقیکردنەوەی بابەتەکەی ئەومان هەبوو، بابەتی(میـــرات)

کەمن و فەقێی تری لەو بابەتە سەقەت کرد، وەکوو لە بەشەکانی پێشوو باسم کرد، لەو تاقیکردنەوە،
کاتێک وەرەقەکەمان وەرگرتەوە، سەیردەکەم نیوەی نمرەی لێ کوشتووم، من ڕاستە لە میرات خراپ بووم، وەلێ لەو تاقیکردنەوەیە چوونکوو خۆم زۆر هیلاک کردبوو، باشم وڵام دابویەوە، کەچی هەر لەوگۆڕەی نیوەی نمرەی لێ کوشتبووم، سەیری ئەسیلەکەمم کرد بۆ دڵنیابوون، وڵامەکانم هەمووی ڕاستە!
پێم گووت: هەڵەت ڕاستکردووەتەوە و نیوەی نمرەت لێ کوشتووم، دەمی کەوتە تەتەڵە و نەیزانـــی چـــی بڵێـــت و ناچـــار بۆ ئەوەی خۆی قورتاربکات، گووتی: کوڕە تۆ قۆپیەت کردووە! کە وای گووت: ڕێک دەهری بووم و لە ژێر لێوەوە هەرچی جوێنی ناشیرین بوو، بۆم حەواڵەکرد و لە ڕقان بە ئیدارەی قوتابخانەشم نەگووت، کە، ئەو مەڵایه بە غەدر و ناحەقی نمرەی کوشتووم و ستەمی لێکردووم و ئەو مەڵایه غەرەزشەخسی و ڕقی لەسەر بابەتێکی وا(مەسەلەی جامانە) لێ هەڵگرتووم.

دڵنیام بە ئیدارەم بگووتبا، بابەتەکە لە بەرژەوەندی من یەکڵایی دەبوویەوە، چونکوو بەڕێوەبەرەکەو هەم یاریدەدەکەیشی(مەلا سەعدەدین و مەلا سەڵاحەدین) کە هەردووکیان برابوون و زۆر منیان خۆشدەویست و مەڵا سەعدەدین، وتاربێژی مزگەوتی(سپی)بوو لەتەیراوەو بە منی دەگووت:کوڕم شەماڵ، ئەو دوو چاوەم لێ داوا بکەیت بۆ دەردێنم و مەڵا سەلاحەدینیش، پێی دەگووتم: پوولە و دوو سێ فەقێی خوێڕیلکەمان لەگەڵ بوون لە پۆلەکەمان، چەندین جار بەدانەکیانی دەگووت: حەیف ب□ تۆ، هاوڕێی شەماڵیت و هێشتا ئەخڵاقت سفره، هەوڵدە لەشەماڵ فێری ڕەوشتی بەرزبە. لەو بە پوولەیه فێری ڕێز بە.
جامن حافیزولقورئانیش بووم، ئەوە هێندەیتر لای ئەو دوو مەڵایەو خەڵکێکی زۆر، خۆشەویستی کردبووم.
بـــابێینەوە ســـەر مەســـەلەی شـــافیعی و فیقـــه و مەزهەبەکەی، گـــووتم مەزهەبـــی شـــافیعی مەزهەبێکـــی نێرســـالارانەیەو هەمـــوو شتێکـــی بە ئەقڵیەتێکـــی نێرگەرایـــانە و بۆ بەرژەوەـــندی پیـــاو لە دژی ژن نووسراوەتەوە.

لە مەزهەبی شافیعی دا: خوێنی ئافرەتی کوژراو نیوەی خوێنی پیاوە، هەروەها خوێنی ئەندامەکانیشی نیوەی خوێنی ئەندامەکانی پیاوە.

مەزهەبی شافیعی مەزهەبێکە، ڕەگی لەسەر دەمارگیری ئایینی دا کوتاوە و لە ڕوانگەیەکی تا بڵێیت دژ پلورال و ئەنتی ئینسانیانە نووسراوە.
لە مەزهەبی شافعی:
ئەگەر موسوڵمانێک، نا موسوڵمان(کافرێک)ی کوشت، لە شوێنیدا، موسڵمانە بکوژەکە ناکوژرێتەوە!

لە مەزهەبی شافیعی دا: نابێ کوژراوەکە کەمتر بێ لە پلەی مرۆڤ کوژەکە. بۆچی کەمتر بێت؟
بە (کفر) واتا: بەهۆی کافری و بیر و باوەڕ و ئایینی جیاوازەوە.
یان(ڕِقّ)کۆیلەیی. بۆیە بە پێی مەزهەب و فیقهەکەی شافیعی ئەگەر موسڵمانێک (ناموسڵمان(کافرێک)ی پەیمان لە گەڵکراو بکوژێ، یان کۆیلەیەک بکوژێ،
ناڕەوایە و نابێت و هەرگیز دروست نییە، لە تۆڵەی ئەو کووشتنە بکوژ، بیکوژرێتەوە، بۆچی؟ چونکوو مرۆڤ کوژەکە و کوژراوەکە یەکسان نینە. ئەو کافر و کۆیلە، ئەویش موسوڵمان و ئازاد!

هەروەها بە تێگەیشتنی شافیعی و شافیعی مەزهەبەکان،
خوێنی ئافرەت و پیاوی گاور، سێیەکی خوێنی پیاو ئافرەتی موسڵمانە.
خوێنی مەگوس و ئاگر پەرستەکان(زەردەشتیەکان) و بت پەرستەکانیش دوو سێیەکی دەیەکی خوێنی موسڵمانە.

هەڵبەت من وەکوو نووسەرێکی ئاڕاستە سیکۆلار و لیبڕاڵ، دژی ئەو دووبارە کوشتنەی بکووژ و قانوونی تۆڵەسەندنەوەم و بیرەکەی لەسەدارەدان و ڕشتنی خوێنی مرۆڤم و، بە هەموو شێوەیەک پڕۆتستەی حوکمی لەسەدارەدان دەکەم، جا لە ژێر هەرناوێکدا بێت و بە هەرپاساوێکبێت، ڕشتنی خوێنی مرۆڤ و کوشتنی مرۆڤ ڕەت دەکەمەوە. چونکوو ئەوە چارەسەر نییە و جگە لەو سزادانە فیزیکی و هەق و نامرۆڤانەیە، چەندین ڕێگا و سزای تری مرۆڤانە و شارستانیانەتر هەیە، بۆ سزادانی بکووژ.

....

١- ئەبو عەبدوڵڵا محەمەد کوڕی ئیدریس شافعییە، ساڵی ١٥٠ک/٧٦٦ز لە دایکبووە، یەکێکە لە دیارترین پێشەواکانی سوننە لە ڕێڕەوی مێژوودا، و خاوەنی فیقهی شافعییە لە زانستی فیقهی ئیسلامیدا،

هەروەک بە دامەزرێنەری زانستی ئوسوڵ دادەنرێت و یەکەم کەسە لەو بوارەدا کتێبی نووسیوە و ناوی ناوە (الرسالة)، سەرچاوە(ویکیپدیا).

٢-تاريخ الفكر العربي، محمد أركون ص: 74
٣-شيخ الإسلام أحمد بن عبد الحليم بن عبد السلام بن تيمية، اقتضاء الصراط المستقيم مخالفة أصحاب الجحيم، تحقيق: عصام الدين الصبابطي، القاهرة (دار الحديث) 1972، ص141.

٤-ابن تيمية، اقتضاء الصراط المستقيم، ص142.

٥-فهم العلاقة بين اللغة العربية والعروبة الجديدة: ابن تيمية ومحمد الشافعي وابن باديس
أضافه الحوار اليوم في أحد, 04/05/2015 –

٦-هەمان سەرچاوەی پێشوو.

٧-نصر حامد أبوزيد : الامام الشافعي وتأسيس الإيديولوجيا الوسطية.

٨-حوار الأجيال، حسن حنفي ص: 466.

دوای جەژن… نەوزاد بەندی

هەندێ جار خەوتن لە مەوقیفی پاسەکانا ،
خۆشترە لە خەوی ماڵێ ..
کەچی هەر خەو ئەبێینەوە بە ماڵەوە ..
ئەمانەوێ مایەی تاقمی نوستنەکە دەربێنینەوە .
لەو دنیا گەورە خۆشەدا ،
لەم چەمە بۆگەنە وشکەی سلێمانیدا ،
پێنجا ساڵە ئەتلێینەوە ..
گەمژەین ..گەمژە ..گەمژەییەک ئاو لێڵ ناکا
لێڵیشی کا ،
هەر لێرە سەرئەنێینەوە …!

★ ★ ★
ڕێک کەوتووە بەیانییەک ،

وتبێتم چی ئەبێ واز لە هەرچی
کەس و ماڵ و ناو و نازناو و کەل و پەل هەیە بهێنم و ..
وەک بۆق ، بازێک هەڵدەم ، تا ئەوسەری دنیا ،
نەوەستمەوە ..!!؟؟
ناتوانم و ..
خۆم تەواو گیری خواردووە بە دەستمەوە ..!!

بە قورسایی ئەو ڕۆژانەی
وەکو لۆکە شی بوونەوە و
وەک شاخ لەسەر شانم وەستان ،
چاوەڕوانم ..
بۆ تێکدانەوەی ئەم دنیایە و ..
بنیاتنانی یەکێکی تر …
ڕزگار بوون له دەمی گورگێ ..
بۆ بەر قەپی سەگێکی تر . …!!